EMANUELE

NAZIONALE
VITT. EMANUELE
12
31 1
24

NAZIONALE

TRACTATUS
Physico-Medicus,
DE
O P I O,

à

CL. VIRO,

JOHANNE HARTMANNO,

Medic. D. Chymiatriæ Professore, & Archiatro Hassiaco, p. m,

Publicè prælectus Marpurgi anno 1615.

Nunc verò primùm in lucem editus

à

JOHANNE-GEORGIO PELSHOFERO, Medic. D. & in Academia Wittenbergensi Professore.

WITTENBERGÆ

Apud Hæredes CLEMENTIS BERGERI,

Typis JOHANNIS RÔHNERI,

Anno M DC XXXV.

BENEVOLO LECTORI S. D.

Vanta medicamentorum narcoticorum, hoc est, eorum, quæ morbos ipsos vel caussas morbificas immediatè quidem non respiciunt, sævissima tamen symptomata, quæ cum plurimis morbis conjunguntur, maxima ex parte retundunt & mitigant, atque, ut natura, viribus quodammodo recollectis, caussam morbificam tanto feliciùs aggredi, & è corpore expellere queat, faciunt, præstantia sit & dignitas, cuilibet manifestum esse arbitror. Inter ea verò omnium excellentissimum juxtà ac efficacissimum esse OPIUM, *liquorem illum papaverinum concretum, apud omnes peritiores Medicos in confesso est: siquidem*

id, rectè & præparatum & usurpatum, specificâ & peculiari quadam proprietate omnis generis dolores, fluxiones, vigilias, commotiones & inquietudines mirificè compescit & subigit. Undè & inter reliqua medicamẽtorum compositorum genera, ob multiplicem usum ac simplicium ingredientium varietatem, præcipuum locum meruerunt antidoti Opiatæ, ab Opio, velut à basi & maximè efficaci ingrediente, sic dictæ: quales, præter alias complures, quarum ultra octuaginta, magnificis insignitas titulis, descripsit Nicolaus Myrepsus Alexandrinus, aliàs Præpositus dictus, sunt Philonium Mesuæ, Philonium Persicum ejusdem, Philonium majus sive Romanum Nicolai, Philonium Tharsense Galeni, Athanasia magna Nicolai, Requies Nicolai, Aurea Alexandrina, Tryphera magna Nicolai, Pilulæ de Cynoglossa, & inprimis magnæ illæ, à Galeno in lib. de antidotis potissimùm celebratæ, confectiones, antidotus Damo-

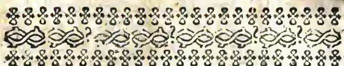
cratis

cratis Mithridatica, &, quæ ab hac originem traxit, Theriaca Andromachiana, Medicinarum Matres Petro Aponensi dictæ.

Cùm igitur tam præclara alexipharmaca ab Opio non solùm denominationem; sed & præcipuam suam vim obtineant, ut magni nominis Medicis non præter rem visum est; & verò de Opii qualitatibus, ejusq; corrigendi & præparandi modo, ac usu, multùm etiamnum controvertatur: aliquod operæ pretium & rem multis gratam me facturum existimavi, si Dn. D. HARTMANNI, Chymiatri quondam clarissimi, de Opio tractatum, quem ante annos viginti in Academia Marpurgensi cum auditoribus suis communicavit, in publicum emitterem, utpote in quo plurima, quæ ad ὀπιολογίαν spectant, cognitione & disquisitione digna, accuratè & eleganter discussa & enodata inveniuntur. Tu, Lector benevole, hanc operam meam Boni publici caussâ susceptam

ptam boni consule, eáq; interim fruere, donec etiam meam de Opio commentationem, quam certas ob caussas aliquandiu adhuc premo, in publicum prodire patiar. B.V. & fave. Scribb. Wittenbergæ, 25. Julii. Anno 1635.

JOHAN. GEORGIUS PELSHOFER, D.

DE OPIO.

Universa Opii contemplatio physico-medica nec melior, nec brevior fieri potest, quàm quæ de ejus historia, hoc est, natura & usu, ita agit, ut ad utrumque ex senticetis tenebrarum eruendum diligenti admodum pervestigatione constans opinor laudabilisq; accessio fiat iis rebus, quæ Medico vadimonium faciunt exquisitum salubriùs feliciùsque operandi.

Hoc etenim temporis, quod agimus, breve, quod acturi sumus, dubium, quod egimus, certum existit. In locupletandis itaq; rebus Medicis dispicere par est, ubi præsens occasio admonet, ut licet fontium, in quibus exantlandis ingenua ingenia labo-

rent, ſentebræ ſint profundiſſimæ, nuſpiam tamen defatigati ceſſemus amphoram trudere, haut fruſtra toties redituram, quin ſemper aliquid laude dignum ex inexhauſtis naturæ ſcaturiginibus reciprocando egerat. Nec OPIUM, quantumvis à pauciſſimis rectiùs, à pluribus infeliciùs tractatum & habitum, à naturæ theſauris tàm ſterile, tâm exoletum credimus, ut, quia venenorum cenſui id accenſitum eſt antiquitus, parum aut omninò nihil abditi in ipſo ſibi reſervâſſe ſtatuamus id, quod nunquam deſinit facere, quod optimum eſt. Sed longè diviniora ex eodem pollicentur ſibi illi, qui, abducto à factionibus animo, ſoli ſtudent rerum internæ veritati, nec in abſtruſis, ceu ſæpe aliàs fieri ſolet, ſe patiuntur εἰς τὸ δυνατὸν ἀνάγεσθαι, priuſquam exploratis, quæ in Ente medico ſitæ ſunt, viribus, rerum corpora ſolvant, attollant, deprimant, addant, doment, torqueant, dirigant.

Quic-

Quicquid id est, quomodo à decantato & inter mortifera recensito Opio tàm insolentes injuriæ propulsari, ejusq; vera natura & usus legitimus in Hygieæ & Panaceæ delubrum postliminio reduci possit; breviter rationes detegam, & hujus necessarii instituti consilia aperiam. Utar autem compendio, complexurus omnia, quæ de Opio disputari possunt, hâc ejus definitione:

Opium est liquor viscidus, ex capitum papaveris exteriori cuticulâ, stato anni tempore incisa, profluens, amarus & calidus, oblentum & fœtidum sulphur stupefactivus, propterea q; noxius; hoc tamē artificiosè penitus ablato, & , quæ residua est, essentiâ Opii Definitio.

„ *Chymicè exaltatâ, in salu-*
„ *berrim ũ anodynum, quod*
„ *Laudanum opiatum vo-*
„ *cant, concedens.*

Hæc definitio, ex ligatâ caussarum compositione orta, instar fascis omnia comprehendit, quæ de Opio scitu digna, aut pernecessaria sunt. Cæterùm quia aulæa evoluta magis, quàm involuta, delectare consueverunt, διδασκαλίας χάριν caussarum singularum diductione illa omnia, quæ de Opio tractanda suscepimus, explanabimus.

Caussas facimus duûm generum: Externas, Efficientem & Finem: Internas, Materiam & Formam; quibus annumeramus ea, quæ unamquamq; proximè consequuntur. Sic efficienti notationem nominis locumq; natalem adscribimus: ad finem referimus præparationem & usum.

ſum. Formæ verò qualitatis momenta attribuimus. In his igitur universa occupabitur hæc de Opio commentatio. De ſingulis ordine primùm formabimus theoremata, conceptus universales de ſubjectâ materiâ ſimpliciter conſideratâ, vel compoſitè. Deinde problematicè excutiemus omnia dubia, quæ vel ſcientiam de Opio obſcurant, vel admodum ſpinosè etiam de eodem moventur. Utrobiq; autem ſtudebimus brevitati, quæ res æquet verbis, & demonſtrationes certas pro Nectare habeat.

THEOREMA I.

Vox Opii modificata eſt; haut iſti ſucco propria. Arbitrio itaq; Veterum tanquã per excellentiam id nominis accepit.

Exege-

Exegesis.

Nominibus utendum esse neque superstitiosè, neque supinè, ex *Arist. Top.* 1. monet Scaliger *Exerc.* 88. *s.* 2. Τὸ ὄπιον igitur ἀπὸ τοῦ ὀποῦ, hoc est, à succo, generali vocabulo sic à quibusdam veteribus superstitiosè appellari cœpit, tanquam is succus, qui est ὀπὸς μήκωνος, (sic enim vocatur ab Hippocrate 2. *de morb. mul.* & à Dioscoride, *lib.* 4. *cap.* 63. & *lib.* 6. *cap.* 17.) id est, papaveris, præcelleret, & præ aliis κατ' ἐξοχὴν id nominis mereretur.

Quæstiones.

I. An ὀπὸς simpliciter & per se apud Hippocratem sit Opium?

Negamus. 1. enim τοῦ ὀπίου nuspiam meminit: neque etiam apud Græcos veteres τὸ ὄπιον reperitur: ut à Latinis tantùm, præsertim Plinio, excogita-

gita-

gitatum esse videatur, quod postea in civitatem Græcorum assumtum in Lexicis obsérvatum est, pro succo nempe papaveris. 2. Hippocrates in hâc significatione pro succo papaveris per se τὸν ὀπὸν nuspiam usurpavit, sed idipsum vel pro silphio ipso, quod est laser, vel pro ejus succo, vel pro ejus semine interpretatus: Id quod Galenus in explicatione ad *lib. de rat. vict. in acut.* & *2. de morb. item 8. de simpl. medic. facult.* & in *Lexico Hippocratico* studiosè observâsse videtur. Per se itaq; vocabulum τοῦ ὀποῦ, apud Hippocratem positum, silphium respicit, liquorem papaveris nunquam. Indeq; Hippocrates *2. de morb. mul.* ὀπὸν μήκωνος πινόμενον, succum papaveris epotum, & paulò pòst in eodem contextu ὑπνωτικὸν μηκώνιον cum additione nominat.

II. *An Dioscorides & Galenus.*

lenus τοῦ ὀπῶ simplici significatione usi sint pro Opio?

Neg. Dioscorides, suprà citatis locis, inprimis verò *lib.6.cap.17.* περὶ μήκωνος ὀπῶ agens, semper ad ὀπὸν addit μήκωνος, ut inde nempe notum faciat, τὸν ὀπὸν absolutè seu peculiari significatione saltem de papaveris succo, id est, Opio à se nuspiam adhibitum esse. Idem Galenum in suis commentariis fecisse legimus. Τῶ ὀπίῳ sæpissimè usus est vocabulo, nominatim in *lib.3. de comp. medic. s. l.* ubi agit de ventriculi morbis. Nuspiam tamen adhibuit τὸν ὀπὸν absque adjectione alius, cujus nempe is liquor fuerit.

III. *Utrum Opium à Dioscoride rectè vocetur* δάκρυον, *lacryma; à Plinio verò sapor?*

Disting.

Disting. Dioscorides in fine dicti *cap. 63. lib. 4.* ubi de ὀπισμῷ, id est, de collectione Opii agit, oportere scribit ἀποψᾶν τὸ δάκρυον ἐπερχόμενον δακτύλῳ εἰς μυάκα, hoc est, detergere destillantem lacrymam digito in conchulam. Sed ibidem liquorem papaveris ad instar lacrymæ vel gummatis concretum intelligit. Imitativè itaq; seu παρωνύμως in eo loco locutus est. Deinde Plinius *lib. 20. c. 18.* de Opio, id est, ὀπῷ μήκωνος agens: *E nigro*, ait, *papavere sapor gignitur, scapo inciso conturgescens.* At, parum curiosum extitisse Plinium in differentiis vocabulorum Lacrymæ, Succi, Saporis, Liquoris &c. observandis, extra controversiam est. Sic paulò pòst *in eod. cap. Succus & hic*, inquit, *& herbæ cujuscunq; lanâ excipitur, aut, si exiguus est, ungue pollicis.* Minùs itaque propriè locutum esse constat Plinium. Quin imò Latina lingua excusationem meretur; utpote quæ

Græcâ

Græcâ anguſtior ſit, quantumvis inter easdem voces, de quibus nobis quæſtio eſt, Græci accuratè & quidē meritò diſtinxerint. Lacryma itaq; propriè, ſeu δάκρυον, ex plantâ ſponte ſuâ deſtillat. Liquor, ὀπὸς, ex ſectâ, caſtratâ, terebratâ plantâ, quaſi ſanguis apertâ venâ, emanat. Succus, χύλος, ex totâ plantâ, vel ejus parte concisâ, tusâq;, vi exprimitur. Sapor, χυμὸς, intus latet, & ſolâ arte extrahitur. Hinc, utrum Opium his aliisq; nominibus promiſcuè appellari poſſit, & debeat, non poteſt non eſſe notiſſimum.

IV. *Vtrum apud veteres* ὀπὸς *ſit lac, ſeu fici ſuccus lacteus?*

Affirm. Hippocrates *lib.4.de morb. pene circa fin.* ubi loquitur de humore in hominibus colliquato, ac deinceps in ſe incraſſato ſeu concreto, donec morbum pepererit, quam affe-

ctio-

ctionem ait habere cum lacte affinitatem: ἐπήν τις ὀπὸν, inquit, ἐμβάλλῃ ἐς τὸ γάλα, ψύξις, γενομένη ἐπ' αὐτῷ τοῦ γάλακτι, συνεπάχυνε τὸ γάλα: *si quis coagulum in lac injecerit, frigiditas in eo oborta lac incrassat.* Quæritur itaque, cùm absolutè ibi positum sit vocabulum ὀποῦ ab Hippocrate, utrum significet liquorem Laseris, quem alioquin ab Hippocrate καθ' ὑπεροχὴν paulo ante ostensum est intelligi *quæst. 1.*? Certè de liquore papaveris id affirmari nequit: de Lasere verò ambigitur. At quantumvis à Theophrasto *lib. 6. de histor. plant. cap. 3.* & Plinio *lib. 19. cap. 3.* Laser vocetur Lac & succus lacteus: ad coagulum tamen lactis illum succum laserpitii nuspiam adhiberi vel adhibitum esse à veteribus constat. Imò, qui succus bibitur contra concretum in grumos lac, teste Dioscoride, *lib. 3. cap. 85. de Laserp.* idem ad id coagulandum ineptus est. Veteres itaque etiam coa-

gulum lactis ὀπὸν vocarunt. Hujus ſententiæ eſt verſiculus Empedoclis apud Plutarchum περὶ πολυφιλίας.

ὡς δ᾽ ὅτ᾽ ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐγόμφωσ᾽
ἠδὲ ἔδησε.

Sicut coagulum lac candidum cõ-
ſtringere ſolet & compingere:

ad imitationem Homeri, Iliad. ε.

ὡς δ᾽ ὅτ᾽ ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐπειγόμενος
συνέπηξεν,
ὑγρὸν ἐόν.

Ut cum lac album coagulum agi-
tatum condenſavit,
liquidum exiſtens.

Sed qualisnam ille ſuccus fuerit, fidẽ faciunt 1. Euſtachius, ut qui in dicto Homeri loco exponit ὀπὸν τὸ γαλακτῶδες τῆς συκῆς, i. e. lacteum fici ſuccum, & τὴν πύθειαν coagulum. 2. Dioſcorides *lib. 1. cap. 149.* & ex illo Plinius *lib. 23. cap. 7.* Fici ſuccus lacteus aceti naturam habet: itaque coaguli modô lac contrahit. Item ex Varrone *lib. 2. de re ruſt. cap. 11.* Alii pro coagulo addunt de fici ramo lac, & acetum aſper-

aspergunt, item aliis aliquot rebus, quod Græci alii appellant ὀπὸν, alii δάκρυον. ὀπὸς itaque est etiam succus fici lacteus. Has igitur significationes olim accepit vocabulum ὀπὸς, à quo Opium, quod solum liquorem illum ex sectis papaverum capitibus emanantem; & instar lacrymæ concrescentem, significat.

THEOREMA II.

Opium sincerum & præstans olim mittebat regio Thebaica, Ægypto contermina. Vnde adductum Thebaicum dicitur. Hodie ex Cairo Ægypti, & Adena tractu Arabiæ, ad mare rubrum sito, insuper ex Syria & Alexandria advehitur. Plurimum

ex India orientalis Cambaia & Decan in vicinas regiones, exindeq́; in cæteras Terræ partes, exportatur, quod plærunq; in usu est.

Consectarium.

Natale itaq; solum opii non unum idemq; est, sed multiplex: Nec maxima pars Europæ nostræ non sufficere posset, quin idem produceret, quãdoquidem papaveris satione hinc & inde abundante gaudet.

Exegesis.

Græci autores plærumque Opium Asianum vocant, quod primùm in Asia fieri cæperit. Vocant & Achaicũ, quod ex Achaia in reliquã Græciam olim importatum fuerit. Hodiè apud Orientales cultura ejus maximè celebris est, indeq; inter mercimonia Me-

Medica reliqua in alias regiones venit. Thebaicum olim fuit probatissimum. Quod nominis quidem Opium hodiè in officinis retinet, sed vix dum in illâ regione natum. Quippe nostra hâc ætate nec exinde affertur, nec, quod affertur, sincerum est.

Quæstiones.

I. An opium Thebaicum Thebis proveniat?

Resp. Negamus. Thebaicum enim dicimus à regione, quæ Ægypto & Æthiopiæ contermina olim mittebat Opium. Urbem itaque Thebarum hoc nomen non designat, sed regionem, in qua fiebat Opium, postea etiam inter merces urbis Thebarum relatum, ac exinde exportatum.

II. An Opium in Cairo, Syria & Alexandria fiat?

Resp. Aff. Sic enim testantur autores. Hodiè regiones istæ & urbes Mahumetano parent imperio. Parum itaque constat, utrum rectiùs ibi præparetur. Sunt,qui Cairi, quæ est Ægypti civitas, olim Babylon, à Babyloniis istuc commigrantibus ædificata,à Strabone Ægypti castellum appellata, hodiè quoque Opii collectionem sinceram fieri velint, quod Mecheri vocant. Maximam ejus partem Alexandria adulterat. Illud enim albicat;hoc autem,quod è Syria & Alexandria venit, nigricat. Longè itaque vilius Cairiano. Isti accensendum est opium, quod hodie Aden ex Arabia felici mittit.

III. An ex Cambaia, & Decan afferatur?

Aff. Cambaia ut & Decan & Concam sunt regiones Indiæ Orientalis fertilissimæ, itaque perpetuis commerciis omnium populorum cele-

celeberrimæ. Hæ regiones producunt prægrandi capite papaver (carcax vocant, nomine Arabibus communi) quod intra suam cavitatem sextarium cum dimidio, hoc est, uncias medicas 36. aquæ capere potest. Unde magnam satis Opii ubertatem provenire credibile est. Hoc mollius est, & instar succi rosacei flavescit, ac maxima ex parte in Malvi Cambaiæ regionis provincia colligitur. Atque hoc idem est, quod nostro seculo, propter frequentiores negociationes Europæorum in Indiam, universæ Europæ subministratur, indeq; in usum maximè venit. Cæterùm quoniam Thymelæam aliquantulũ olere videatur, nonnullis verisimile fuit, id hujus succo adulterari. Sed totam Cambaiam, imò Indiam, Thymelæam non producere, autor est Garcias ab Horto *lib.1. hist. arom. c.4.* nec ibidem opium aliud, quàm ge-

nuinum papaveris gummi ſeu lacrymam, eſſe teſtatur.

IV. An Opium præparetur hodiè in Turcia ſeu Natolia?

Reſp. Aff. Parent enim Turcis illæ regiones omnes, quæ olim invento opio primitus faverunt. Nec veroſimile eſt, hodiè ejus præparationem ibidem deſiiſſe, cùm precioſum ſit, & Turcis admodum familiare, proptereaq; multum lucri mercatoribus inde acquiratur. Petrus Bellonius *lib. 3. obſ. cap. 15.* in Turcia, Acharæ, Carachatæ, Spartadæ, Emetetindæ, aliisque oppidis Paphlagoniæ, Cappadociæ, Ciliciæ, Armeniæ, item minoris, & Gallogræciæ, Opium in maximâ copiâ fieri, indeq; paſſim in Perſiam, Indiam, & Europam exportari, partim per univerſum Turcicum imperium diſtribui, ipſe αὐτόπτης teſtatur.

tur. Subtiliss. Scaliger *exerc. 175.* ex Nicolao Brixiano, ſtabulis Regis Navarræ præfecto, auditione accepit, in Ponto, Bithynia, Cilicia, ex albo papavere fieri opium, eoq; ſeri paſſim multos agros longè latèq;, promiq; ad uſum familiarem; qui etiam Turcis ipſis frequentiſſimus ſit.

V. An Opium in Europâ, Galliâ & Germaniâ, fieri produciq; poſſit?

Reſp. Dubitamus. Petr. Bellonius *allegato loco* affirmat; nobis certè minùs poſſibile videtur. Opio enim producendo maximo opus eſt calore & ſiccitate, quibus Aſia & tota India inprimis abundat. Calor maturationi, cœli ſiccitas collectioni inſerviunt. Pluvioſum enim cœlum, quale ſæpe eſt Europæum, ſucci profluentis condenſationem impedit. Collectio itaque minùs opima, aut ferè nul-

nulla, inde sequeretur. Papaveris quidem culturam forsan tàm magnam & fertilem æquè in Europâ fieri, ac in cæteris opii natalibus, ostendit largus ejus per omnium regionũ campos proventus: sed quia nec papaveri nostro ea est, quæ in illis regionibus, facultas, nec cœli inclementiam abarcere possumus, utique de confectione opii in Galliâ, Germaniâ, Italiâ, nihil est, quod speremus. Galliæ & Italiæ clima cum Natolico climate proximè quidem frigiditate convenire non negamus; sed non tam quæstio est de convenientia, quàm de aeris siccitate, quæ colligendo opio perquam necessaria est. In Apulia, regione Italiæ mari Adriatico conterminâ, aridâ & siccâ, rarò dicuntur pluviæ cadere, ac papaver album ibi, nominatim v. in Ducatu Parmensi copiosè seritur: quin imò capita papaveris isthinc ad officinas provenientia lituris suis conspicua sunt, ut verisimi-

simile sit, ex illis lacrymam collectam fuisse. Sed utrum illa vero opio facultatibus suis æquiparari possit, nondum docuit experientia. De proventu itaque Opii in solo Europæo sententiam ampliare satius est, quàm temerè aliquid pronunciare.

THEOREMA III.

Materia Opii est viscosus humor, sponte post levem incisionem capitum papaveris recentium ex iis instar lacrymæ profluens, qui deinceps sæpius promanando ubi coaluerit collectus, & in pastillos coactus, materiam Opio suppeditat.

Consectarium.

Opium itaque sincerum non nisi fluxu

cos, inquit, prælium inituros ex Afferal vorare aliquantum, quò alacres ac periculorum evadant contemptores. Idem *ibid.* non Afferal, sed Maslach ab aliis autoribꝰ vocari affirmat. An verò utrumque ex Opio sit, expresse haut innuit Scaliger: proximè tamen pro Opio concludere videtur. Strychni enim Manici isthæc nomina an sint, dicit sibi incompertum esse, sed ex affinibus & amicis suis illud pro vero non dubitanter affirmare audet, Opium, in multis agris Asiæ ex albo papavere sativo expressum, esse toti Orienti in quotidiano usu, ad animi, ut ajunt, commoda comparanda. Itaque subtilitatum Magister, ex paribus facultatibꝰ unius & ejusdem finis seu usus, Afferal & Maslach esse Opium, ratiocinari videtur. Id quod *exerc.175.f.1.* quodammodo manifestum fit. At Maslach Turcarum nec Opium esse, nec ex eodem confici, demonstrandum erit paulò pòst. Sed

&

& Afferal nec Maslach, nec opium effe, peculiaris ejus & differens ab utroque tùm materia tùm præparatio fidem facit. Afferal autem eft fpecies Bangues, quæ ab Ægyptiis Affis dicitur. Materia ipfius funt folia plantæ, quæ confirmante Garciâ *lib. 2. exot. plant. hiftor. cap. 25.* cannabin repræfentat: cujus quoque femen idem ferè eft cum illius femine, nifi quod magis exiguum, nec tàm perinde candidum fit. Ex ejus foliis in pulverem redactis cum aqua levi præparatione fiunt paftilli, quibus poftea vefcuntur ad conciliãdam ebrietatem, mentisq; quãdam peregrinationem. Semen v. cum foliis Indi devorant, ut in Venerẽ procliviores reddantur. Cæterùm hæc Bangues in Natolia feu Turcia nec crefcit, nec fit, fed ex India & Ægypto advehitur. Quod autem Turcis Afferal dicitur, id Ægyptiis eft Affis, paulò confimilibus inter fe nominibus.

ex India orientalis Cambaia & Decan in vicinas regiones, exindeq; in cæteras Terræ partes, exportatur, quod plærunq; in usu est.

Consectarium.

Natale itaq; solum opii non unum idemq; est, sed multiplex: Nec maxima pars Europæ nostræ non sufficere posset, quin idem produceret, quãdoquidem papaveris satione hinc & inde abundante gaudet.

Exegesis.

Græci autores plærumque Opium Asianum vocant, quod primùm in Asia fieri cæperit. Vocant & Achaicũ, quod ex Achaia in reliquã Græciam olim importatum fuerit. Hodiè apud Orientales cultura ejus maximè celebris est, indeq; inter mercimonia Me-

Medica reliqua in alias regiones venit. Thebaicum olim fuit probatissimum. Quod nominis quidem Opium hodiè in officinis retinet, sed vix dum in illâ regione natum. Quippe nostra hâc ætate nec exinde affertur, nec, quod affertur, sincerum est.

Quæstiones.

I. An opium Thebaicum Thebis proveniat?

Resp. Negamus. Thebaicum enim dicimus à regione, quæ Ægypto & Æthiopiæ contermina olim mittebat Opium. Urbem itaque Thebarum hoc nomen non designat, sed regionem, in qua fiebat Opium, postea etiam inter merces urbis Thebarum relatum, ac exinde exportatum.

II. An Opium in Cairo, Syria & Alexandria fiat?

Resp. Aff. Sic enim testantur autores. Hodiè regiones istæ & urbes Mahumetano parent imperio. Parum itaque constat, utrum rectiùs ibi præparetur. Sunt, qui Cairi, quæ est Ægypti civitas, olim Babylon, à Babyloniis istuc commigrantibus ædificata, à Strabone Ægypti castellum appellata, hodiè quoque Opii collectionem sinceram fieri velint, quod Mecheri vocant. Maximam ejus partem Alexandria adulterat. Illud enim albicat; hoc autem, quod è Syria & Alexandria venit, nigricat. Longè itaque vilius Cairiano. Isti accensendum est opium, quod hodie Aden ex Arabia felici mittit.

III. An ex Cambaia, & Decan afferatur?

Aff. Cambaia ut & Decan & Concam sunt regiones Indiæ Orientalis fertilissimæ, itaque perpetuis commerciis omnium populorum

celeberrimæ. Hæ regiones producunt prægrandi capite papaver (carcax vocant, nomine Arabibus communi) quod intra suam cavitatem sextarium cum dimidio, hoc est, uncias medicas 36. aquæ capere potest. Unde magnam satis Opii ubertatem provenire credibile est. Hoc mollius est, & instar succi rosacei flavescit, ac maxima ex parte in Malvi Cambaiæ regionis provincia colligitur. Atque hoc idem est, quod nostro seculo, propter frequentiores negociationes Europæorum in Indiam, universæ Europæ subministratur, indeq; in usum maximè venit. Cæterùm quoniam Thymelæam aliquantulũ olere videatur, nonnullis verisimile fuit, id hujus succo adulterari. Sed totam Cambaiam, imò Indiam, Thymelæam non producere, autor est Garcias ab Horto *lib.1. hist. arom. c.4.* nec ibidem opium aliud, quàm ge-

nuinum papaveris gummi seu lacrymam, esse testatur.

IV. An Opium præparetur hodiè in Turcia seu Natolia?

Resp. Aff. Parent enim Turcis illæ regiones omnes, quæ olim invento opio primitus faverunt. Nec verosimile est, hodiè ejus præparationem ibidem desiisse, cùm preciosum sit, & Turcis admodum familiare, proptereaq; multum lucri mercatoribus inde acquiratnr. Petrus Bellonius *lib. 3. obs. cap. 15.* in Turcia, Acharæ, Carachararæ, Spartadæ, Emetetindæ, aliisque oppidis Paphlagoniæ, Cappadociæ, Ciliciæ, Armeniæ, item minoris, & Gallogræciæ, Opium in maximâ copiâ fieri, indeq; passim in Persiam, Indiam, & Europam exportari, partim per universum Turcicum imperium distribui, ipse αὐτόπτης testatur.

tur. Subtiliss. Scaliger *exerc.* 175. ex Nicolao Brixiano, stabulis Regis Navarræ præfecto, auditione accepit, in Ponto, Bithynia, Cilicia, ex albo papavere fieri opium, eoq; seri passim multos agros longè lateq;, promiq; ad usum familiarem; qui etiam Turcis ipsis frequentissimus sit.

V. An Opium in Europâ, Galliâ & Germaniâ, fieri produciq; possit?

Resp. Dubitamus. Petr. Bellonius *allegato loco* affirmat; nobis certè minùs possibile videtur. Opio enim producendo maximo opus est calore & siccitate, quibus Asia & tota India inprimis abundat. Calor maturationi, cœli siccitas collectioni inservi-unt. Pluviosum enim cœlum, quale sæpe est Europæum, succi profluentis condensationem impedit. Collectio itaque minùs opima, aut ferè nul-

nulla, inde ſequeretur. Papaveris quidem culturam forſan tàm magnam & fertilem æquè in Europâ fieri, ac in cæteris opii natalibus, oſtendit largus ejus per omnium regionū campos proventus: ſed quia nec papaveri noſtro ea eſt, quæ in illis regionibus, facultas, nec cœli inclementiam abarcere poſſumus, utique de confectione opii in Galliâ, Germaniâ, Italiâ, nihil eſt, quod ſperemus. Galliæ & Italiæ clima cum Natolico climate proximè quidem frigiditate convenire non negamus; ſed non tam quæſtio eſt de convenientia, quàm de aeris ſiccitate, quæ colligendo opio perquam neceſſaria eſt. In Apulia, regione Italiæ mari Adriatico conterminâ, aridâ & ſiccâ, rarò dicuntur pluviæ cadere, ac papaver album ibi, nominatim v. in Ducatu Parmenſi copiosè ſeritur: quin imò capita papaveris iſthinc ad officinas provenientia lituris ſuis conſpicua ſunt, ut veriſimi-

ſimile ſit, ex illis lacrymam collectam fuiſſe. Sed utrum illa vero opio facultatibus ſuis æquiparari poſſit, nondum docuit experientia. De proventu itaque Opii in ſolo Europæo ſententiam ampliare ſatius eſt, quàm temerè aliquid pronunciare.

Theorema III.

Materia Opii eſt viſcoſus humor, ſponte poſt levem inciſionem capitum papaveris recentium ex iis inſtar lacrymæ profluens, qui deinceps ſæpius promanando ubi coaluerit collectus, & in paſtillos coactus, materiam Opio ſuppeditat.

Conſectarium.

Opium itaque ſincerum non niſi fluxu

fluxu liquoris papaverini coalitum colligitur; nec ex ulla alia materia illud fieri potest.

Exegesis.

Materiam opii, ex qua nempe id est, dicimus viscosum istum humorem, quem è scissura capitum papaveris recentium profluentem, ac semetipsum condensantem, messores colligunt. Ex hoc itaque solo concreto humore lacrymam ac exinde Opium fieri, nec alius cujuscunque liquoris id debere esse particeps, materiæ necessitas requirit.

Quæstiones.

I. An Meconium sit Opium?

Neg. Utrumque quidem est ex papavere; sed differunt modo confectionis. Opium profluit tantùm ex incisis bulbis, & est liquor: Meconium ex totâ substantiâ papaveris exprimi-

primitur, & est succus. Ideoq; Dioscoridi *lib. 4. cap. 63.* hoc ἀδρανέστερον τοῦ ὀποῦ, id est, viribus multò ignavius esse ipso opio, dicitur.

II. An Amfiam sit Opium?

Resp. Aff. Sunt enim cognata nomina, & quidem ex eorum familia, quorum, ut ait Scaliger *exerc. 175. s. 1.* vocales inter se apud multas nationes vices commutare, Aristoteli παραλλάττειν, animadvertuntur. Estq; illud nomen Lusitanicum, quemadmodū Offium Mauritanicum, quod maximè ad Græcum ὄπιον accedit. Arabes enim plæraq; nomina à Græcis mutuati sunt. Quod itaque ὄπιον est Græcis, id est amfiam Lusitanis, & Offium Mauritanis, liquor nempe iste papaverinus, cujus naturam inquirimus.

III. An Asseral sit Opium?

Resp. Neg. Scaliger *exerc. 154.* Turcos,

cos, inquit, prælium inituros ex Afferal vorare aliquantum, quò alacres ac periculorum evadant contemptores. Idem *ibid.* non Afferal, sed Maslach ab aliis autoribꝰ vocari affirmat. An verò utrumque ex Opio sit, expresse haut innuit Scaliger: proximè tamen pro Opio concludere videtur. Strychni enim Manici isthæc nomina an sint, dicit sibi incompertum esse, sed ex affinibus & amicis suis illud pro vero non dubitanter affirmare audet, Opium, in multis agris Asiæ ex albo papavere sativo expressum, esse toti Orienti in quotidiano usu, ad animi, ut ajunt, commoda comparanda. Itaque subtilitatum Magister, ex paribus facultatibꝰ unius & ejusdem finis seu usus, Afferal & Maslach esse Opium, ratiocinari videtur. Id quod *exerc.175.f.1.* quodammodo manifestum fit. At Maslach Turcarum nec Opium esse, nec ex eodem confici, demonstrandum erit paulò pòst. Sed

&

& Afferal nec Maslach, nec opium esse, peculiaris ejus & differens ab utroque tùm materia tùm præparatio fidem facit. Afferal autem est species Bangues, quæ ab Ægyptiis Assis dicitur. Materia ipsius sunt folia plantæ, quæ confirmante Garcià *lib. 2. exot. plant. histor. cap. 25.* cannabin repræsentat: cujus quoque semen idem ferè est cum illius semine, nisi quod magis exiguum, nec tàm perinde candidum sit. Ex ejus foliis in pulverem redactis cum aqua levi præparatione fiunt pastilli, quibus postea vescuntur ad conciliãdam ebrietatem, mentisq; quãdam peregrinationem. Semen v. cum foliis Indi devorant, ut in Venerẽ procliviores reddantur. Cæterùm hæc Bangues in Natolia seu Turcia nec crescit, nec fit, sed ex India & Ægypto advehitur. Quod autem Turcis Afferal dicitur, id Ægyptiis est Assis, paulò consimilibus inter se nominibus.

IV. An

IV. An Turcarum Maslach sit Opium?

Neg. Ex papavere enim non conficitur; nec itaque meconium est, nec opium: propterea q; ex his non constat. Scaliger *dictâ exerc. 154.* Asseral ait dici Masiach, ac illud ex opio fieri non obscurè innuit. Quercetanus *cap. 24. pharm. Dogm. rest.* Maslach Turcarum pro Opio habet. Sed Turcarum Asseral non esse Maslach, nec ex opio confici, proximè præcedens quæstio diribitione certâ monstravit. Nunc ostendendum est, Maslach non esse Opium, nec ex eo fieri. Quod dum molior, operæ precium mihi videor facturus nō contemnendum, si obscuram Turcici Maslach naturam, id est, materiam ejusq; præparationem, diligentiùs proposuero. Perpauci enim sunt in Turcia, qui id norunt, nec ex omnibus scriptoribus præter unum Leonhardum Turnheuse-

heuſerum *lib. 1. cap. 29. herbar.* hactenus inventus eſt, qui iſtius rationem reddere potis fuerit. Maslach itaque eſt pretioſus clyſſus cervariæ, à Mezenis ſacerdotibus Turcicis ex eâ plantâ, ſingulis 12. annis ſemel, in Draconitide regione, inter deſertum Dibbin & urbem Dan ad radices Libani, diligenti cum obſervatione temporis, & non niſi ſolis ipſis apparẽtẽ præparatione, factus, poſtmodum ad excitandum cupiditates animi & corporis maximè nobilis.

Dicimus itaque, Maslach eſſe clyſſum Cervariæ, id eſt, eſſe ſpeciem quandam ex ejusdem plantæ ſpeciebus ſeorſim elaboratis compoſitam. Cervaria communiter ita dicta, die ſchwartze oder rothe Hirſchwurtz / eſt ἐλαφόβοσκος, hoc eſt, cauda cervi. Statim enim, poſteaquam in vere germinare incepit, profert à terra comam copioſam & ſpiſſam, repræſentantem figurâ ſuâ caudam cervi. Hæc

planta annumeratur vulgò ſtirpibus ferulaceis. Itaque nonnulli cum Peucedano confundunt, alii inter Seſeli referunt, ac Æthiopicum hoc quoq; inſigniri ajunt. Turcis Arabibus dicitur Mas, Paracelſo vocatur Cauſimon, item Thynrelæon, & ἀγαθὸς δαίμων. Tota planta naſcitur è radice exteriùs ſubnigricante, ſed interiùs ſubflaveſcente, eſtq; inſtar maſtichis triti odora. Caulem emittit gracilentum, cavum, & inſtar liguſtri articulatum. Folia ex parili internodiorum ſitu utrinque æqualiter prominent, ſuntq; lævigata, & craſſa, aliquantum rotunda, & per ambitum leviter ſerrata, ceu in petroſelino cōſpiciuntur, ex colore viridi in luteum deſinunt, ſuntq; boni odoris. Flos eſt umbelloſus & albicans. Semen eſt copioſum, anguſoſum, penè ut ſemē angelicæ, coloris ſuaviſſimi, ſaporis verò acerrimi. Gignitur in locis montoſis & ſaltuoſis, ubi præſertim

feræ

feræ silvestres stationibus suis gaudent, quæ lubentissimè hâc plantâ vescuntur: ut nullo modo dubium sit, hanc plantam esse eam, quâ Plinio *lib. 8. cap. 32.* cervæ ante partum purgantur. Ex hac itaque planta conficitur Turcarum Maslach, (cujus præparatio apud ipsos vulgaris haut est, sed arcana, & solis sacerdotibus Mezenis in secretis habita, quam ab omnibus aliis, etiam domesticis, singulari studio absconditam tenent.) h. m. Colligunt singulis annis, in fine mensis Augusti, vel initio Septembris, ♀ præsertim vel ♃ signum ♌ percurrente, semen, quod magnâ curâ asservatum, & sæpius aëri expositum, eventilant, ne noxam aliquam aut mucorem contrahat. Redeunte porrò præparationis solenni duodecennali tempore, collectum & hactenus curiosè custoditum semen omne tundunt, & exprimunt, oleumq; inde per torcular expressum servant. Deinde ☉

medietatem fermè ♌ emenso, magnam quantitatem istius plantæ recentis cum tota substantia & floribus convehunt. Ex radice contusa exprimunt succum; folia, caulem, & flores aqua fluminis Jordani coquunt, &, ubi refrixit, supernatantem mucilaginem cautè auferunt. Ex seminis oleo expresso, ex succo radicis, & mucilagine hujus plantæ deinceps famosum illud Maslach concinnant. Recipiunt enim mucilaginis istius p. iij. olei & succi ex radice partes singulas. Has invicem mistas in situla cum operculo foraminibus hinc inde pervio insclant, eamq; per machinulam cum rudiculis transversim infrà duplicatis, suprà cum asserculis cancellatis, à vento instar rotulæ trusatilem, continuò movent, donec nempe partes omnes invicem probè mistæ in succum exsudatū transeant. Hujus inspissati clyssi seu Maslach drachma j. apud ipsos vænit 20. aspris. Magnitu-

dine

dine unius fabæ in hydromelite dissolutum & sumtum Maslach è vestigio animositatem homini mirabiliter excitat, quandoque furibundis similes facit, ut sumentes, quasi extra sese rapti, præsertim in bellis, nullum periculum, quantumvis maximum, reformident. Facit præterea pronos in Venerē. Verùm hujus sumtioni à teneris assuescendum esse, ipsa ratio dictitat. Secus enim periculo haut vacat. Quo modo Opii naturam quoque imitatur, quo copiosius nemo vesci potest, nisi idipsum ab ineunte ætate consuetudine, quæ sæpe in alteram naturam transit, didicerit. Cæteroquin Maslach nec opium est, nec papaveris familiam ullâ cognatione attingit.

V. Vtrum Opium ex papavere nigro, an albo fiat?

Disting. Dioscorides, herbariorum Sibylla, ut appellatur à Scaligero

exerc. 155. & ab eo cæteri ad unum omnes, papaveris ſpecies ex ſativo & ſilveſtri diſtinguunt, qualibuscunque effloreſcat comis. Nos iſta mittimus, & quandoquidem Opium ex papavere ſativo fit, illudq; ſemine turget vel albo, vel nigro, quærimus, quodnam ex ipſis colligendo Opio magis in uſu fuerit. Ex capitibus utriusque tam albo, quàm nigro, turgentis papaveris ſemine illud fieri, controverſum haut eſt; quantumvis nec idem planiſſimum ſit apud omnes. Dioſcorides *lib. 4. cap. 63.* ex nigricantis ſeminis papavere opium magis refrigerare ait. Hinc igitur à contrario ſenſu, quod ex albo fit, hebetius ad refrigerandũ eſſe oportet: quapropter idem ex utroque fieri tacitè innuit. Matthiolus in comm. ſequitur Dioſcoridem. Ruellius *lib. 3. c. 105. de nat. ſtirp.* & R. Dodonæus *pempt. 3. lib. 4. cap. 16. ſtirp. hiſt.* ex nigro papavere confici Opium dicunt, imitati Avicennam

lib. 2.

lib.2.cap.256. quorum Dodonæus eligit illud, quod albo ſimile eſt, ſed capitulo aliquanto rotundiore & magis globato, idq; Dioſcoride, Plinio, Galeno teſtibus affirmat. Cæterùm collectum quidem ſit Opium ex nigro papavere veteribus, id quod non diſputamus: fidem verò facit nobis hodiè Cambaia & Natolia. Carcax enim illud prægrandi capite papaver, ex quo Opium copiosè colligitur in India, præſertim in Malvi regione Cambaiæ, nigrum non eſt, ſed album, nec in totâ Cambaiâ nigrum reperitur. Eo autem Opio hodierno tempore nos uti, nec aliundè, vel rariſſimè, advehi, ſuprà oſtenſum eſt. Acharæv. Caracharæ, Spartadæ, Emetelindæ, aliisq; oppidis Paphlagoniæ, Cappadociæ, & Ciliciæ, agros papavere albo, unde fit ibi opium, confertim conſeri, autor eſt Bellonius. Concludimus itaque, ex albo Opium colligi elegantius, noſtrisq; temporibus uſitatius.

VI. Vtrum ex caule, an capitibus papaveris?

Aff. posterius. Caulis enim ad incidendum etsi non esset inidoneus, non tamen tàm copiosum succum promeret, nec tàm dextræ collectioni inserviret. Plinius *lib. 19. cap. 8.* ex scapo papaveris nigri inciso lacteum exprimi succum scribit. Scapum verò classicis autoribus pro caule frequenter usurpari constat. Ex caule itaque videtur Plinius Opium collegisse. Resp. Scapus pro caule communiter in usu est: sed etiam dicitur idem capsula, in qua semina quarundam herbarum dependent, ut in papavere. Eadem capsula in arundinibus, avellanis, glandibus panicula vocatur. Plinius itaque eo loci ipsum papaveris caput intellexit. Sunt, qui sub calice papaver incidi ajunt. Per calicem intelligunt coopertorium seminis, quod sanè in pa-

pave-

pavere non est, nisi bulbosum illud caput, incisioni & profundendo liquori aptissimum.

THEOREMA IV.

Formam Opii seu principium essentiale, quo nempe Opium est Opium, ut demus, haut est in nostra potestate; in fine tamen ac officio continuitatis, quomodo illud contineatur, hoc est, quomodo fiat & sit, per ὑποθέσεις *adumbrare possumus.*

Exegesis.

Opium cùm sit viscidus humor, ex levi scissurâ capitum papaveris promanans: hunc solum legitimum fluxum pro existendi principio habeo. Coagulatio verò ejusdem & genuina

in pastillos, sine alius rei adulteratione, conformatio idem perficit: quantumvis nuspiam tàm immune sit, quin subdolam adulterationis manum experiri possit. De essentiali principio Opii idem profitemur, quod penè de omnibus omnium rerum essendi modis imbecillitatem humanam torquet. Nescimus enim, aut, si sciendi desiderio tenemur, in externis tamen immorari cogimur. Papaveris formam, hoc est, ejus immaterialitatem, simplicitatem, potestatem, perfectionem, informationẽ, quis unquam nominavit? De Opii itaque formâ internâ nemo tàm felix fuerit, qui eandem nobis enunciare queat. Quomodo itaque Opium colligendo fiat, & quomodo sincerum seu haut permistum maneat, saltem exquirendo, ignotæ loco formę, considerabimus.

Quæſtiones.

I. Quomodo conficiatur Opium?

Ὀπισμὸν ſeu lactei liquoris papaverini collectionem Dioſcorides ſæpe dicto *cap. 63. lib. 4. med. mat.* & ex eo Plinius *lib. 20. cap. 28.* ſcitè docet. Illum verò modum adhuc in omnibus regionibus, ubi Opium colligitur, obſervari, recentiorum ſcripta fidem faciunt. Eſtq; ejuſmodi: Capita papaveris recentia, immatura tamen, & ſucco prægnantia, matutinò tempore, poſteaquam rores à ſole exaruerint, cultello in aſteriſci formam leviter inciduntur, ne nempe vulnus altiùs penetret. Hinc liquor lacteus, continuò emanans, & itendidem cõcreſcẽs, digito in conchulam ſubjectã detergitur ungue. Id v. tamdiu factitandũ fuerit, quàm diu plagæ liquorẽ profundunt, & ex noviter deinceps inciſis recentes lacrymæ coaleſcunt.

Ne

Ne verò à collectoribus & operæ & plagæ impedimenta capiant, necesse est, ut operarii retrogrado itinere hæc omnia absolvant. Bellonius *lib. 3. observ. cap. 15.* esse, ait, qui liquoris hujus denas libras colligant, alios sex, nonnullos plures vel pauciores, pro operarum nempe, quas in colligendo adhibent, diligentiâ: Hoc enim negocium in latifundii satione non versari, sed in legentium numero & diligentia. Ex istis lacrymis collectis postea coguntur pastilli, 3. 4. 5. vel 6. uncias pendentes.

II. An Opium adulteretur?

Succulenta, & quæ à medicamentariis in pastillos coguntur, rarissimè sincera sunt, sed subinde fraudibus subjiciuntur, quibus vel ipsa habendi Cupido, vel etiam temeritas locum subministrat, ut nimirum aucto pondere auctius quoque pretium exinde

redun-

redundet. De Opio certè nullum eſt dubium, quin itendidem mangonio quodam interpoletur, quo apud venalitiarios pluris væneat. Quomodo verò & quibusnam rebus adjectitiis adulteretur, meritò quæritur. Dioſcorides ſæpius dicto *cap. 63. lib. 4.* omnium primus hanc impoſturam detexit. Dicit enim, vel glaucio, vel gummi, vel agreſtis lactucæ ſucco adulterari. Quin imò, adipem ſeu ſevum à nonnullis eidem admiſceri, ipſe affirmat. Quidam opium cum ſucco chelidonii temperari ajunt, id quod facilè fieri poſſe non negavero. Sed cùm glaucium ſeu memithe, ex depravata Serapionis lectione, *cap. de curcum.* falsò pro chelidonio majore accipiatur ab iisdem, hanc opinionem inde originem traxiſſe potiùs credidero, quod opium etiam à ſucco chelidonii adulterari poſſit.

III. *An & quomodo Opii adulteratio poßit deprehēdi?*

Aff. utrumque. Nec enim perspicax & ingeniosa rerum pervestigatio fraudulentas manus ignorare debet, quin collatâ sinceritate dolum facilè deprehendat. Duplici verò modo adulteratio Opii ostendi potest: uno vulgari, alterò artificioso. Postremum hunc ostendam infrà, ubi de præparatione Opii, & de separatione ♀is fœtidi egero. Priorem, à Dioscoride primùm adinventum, omnes hactenus Opii recensitores docent. A *glaucio* n. fucatꝰ color dissolutionē (quādo in aqua vel aceto dissolvitur) Opii croco similem reddere dicitur; qui tamen non usquequaque certum indicium parit. Quod enim Opium ex Cambaia affertur, & quidem nostro hoc seculo copiosum, molle & rosacei est coloris, tincturamq; ferè croceam ostendit; sed glaucium in

Cam-

Cambaia ſuccreſcere, nemo hactenus ex ſcriptoribus Indicis aſſeruit: multò minùs itaque eodem ibidem adulterari poteſt; niſi velimus in hanc ſuſpicionem trahere ſolum iſtud opium, quod ex Aſia exportatur, quale ſane Opium Dioſcoridi tantùm innotuiſſe videtur. Quod Opium *lactuca* vitiavit, illud ajunt evanidum ſpirare, & majorem præ ſe ferre aſperitatem. Sed aſperitas ſeu inæqualitas poteſt etiam Opio evenire cuicunque. Paſtillos enim Opii coactos frondibus & foliis involvunt: unde inæquales & aſperi fiunt; illud autem nullum alium in finem, quàm ut facilius coërceatur & aſſervetur. Cui dolus à *gummi* contractus eſt, illud clanguidum tranſparensq; eſſe contendunt. Id quod facilè concedimus. Sed & idem difficulter ſcinditur: Gummoſa enim ſubſtantia, poſteaquam induruit, cultro reſiſtit, reſoluta verò lentorem facit. *Adeps*

vel

vel *Sevum* admiſtum facilè deprehenditur. Diverſæ enim ſubſtantiæ inter ſe pugnant, & vitium illicò produnt.

IV. An Opium in Europam exportatum ſit legitimum?

Dubitamus. Dioſcoridi optimum opium eſt denſum, grave, amarum, ſomnifero odore, in aquâ facilè ſolubile, læve, album, non gummoſum, aut granis ſimile, quodq; inter colandum non inſtar ceræ coëat, & ſoli expoſitum liqueſcat, accenſumq; flammam non atram emittat, extinctum verò retineat odoris priſtini vires. Has itaque notas licet in opio nobis uſitato deſideremus plæraſque: facilè enim fieri poſſe concedimus, ut curiosè legentium & conficientiũ hunc liquorem manus ſæpius vel etiam invitè aberrare, vel ſtudiosè eundem

dem depravare possint: quia tamen separationem Chymicam, utpote bonum & homogeneum à malo & heterogeneo dirimentem, imprimis adhibemus, non tam fastidimus opii qualemcunque confectionem, quam nihilominus crudo usui officere, eamque suspectam esse debere meritò monemus. Quod ex Cambaia Indiæ hoc seculo affertur, omnium esse optimum, experientiâ didicimus: & quamvis nec illud planè sincerum sit, meconiumq;, quod est Dioscoridi ἀδρανέστερον τοῦ ὀποῦ, procul dubio admixtum habeat: à cæteris tamen imposturis immune videtur esse. Quicquid tamen in eo laudabile est, & ad soterellam Laudani necessarium, relictis quisquiliis, & ad agendum inidoneâ materiâ separatâ, in speciem veri & præstantissimi anodyni quam maximè transit.

THEOREMA V.

Fundamentum totius Naturæ rerum, quantumvis sanior Philosophia haut in Elementis, eorumq́; qualitatibus, sed in solis specierum individuis, hoc est, principiis ad agendum unicè habilibus, collocet, ne tamen Opium qualitatum claustra temerè deseruisse videatur, tùm ratio, tùm experientia fidem faciunt, Opium esse calidum.

Consectarium.

Opium itaque in sua principia separatum actionum suarum momenta manifestat, ut proximè cõstet, nec calo-

calore, nec frigore, nec humiditate, nec ſiccitate, nec tenuitate, nec craſſitie iſthæc peragi. Si quid tamen de integro Opio pronunciandum eſt, illud frigidorum cenſui haut accenſendum eſſe ſtatuimus.

Exegeſis.

Gladiatorio prorſus animo olim in ſcholis Medicorum decertatum eſt pro Opii frigiditate, nec patrocinio recentiorum caruerunt ea, quæ à Dioſcoride *lib. 4. cap. 63.* & Galeno paſſim, nominatim verò *6. de ſimpl. med. fac.* item *l. 8. de comp. med. ſ. l. c. 2. & 3.* in eandem ſententiam propoſita fuerunt. Enimverò, vim Opii ſtupefactivam non aliunde proficiſci, arbitrati ſunt ad unum omnes, quam à frigore, cujus nempe ſit ſtupefacere. At verò compoſitionis virtute, quarumlibet rerum internas proprietates occultante, per *ἀνάλυσιν* artificioſam remotâ, deprehenſum eſt, potiùs

in quâdam particula ipsius crudâ hanc solam stupefaciendi potestatem latere. Quod igitur partis unius est, toti haut benè asscribitur. Utrum verò illa particula stupefactiva frigida sit, Philosophia sanior determinare nequit. Nec enim actionum fontes in rebus naturalibus ex qualitatū menstruis ponderat, sed easdem ex ipsis principiis hypostaticis, propriis seminibus fœtis, derivat. Etsi itaque meritò in his quoque nobis acquiescendum esset: progrediendum tamen esse censemus, & ex vulgari Philosophiâ ventilandum, Opium nempe injustè inter frigida connumeratum esse.

Quæstiones.

I. *Vtrum Opium sit calidum?*

Aff. Universa quidem antiquitas Opium esse frigidum statuit. Caussam diximus antea, quia assumtum stu-

ſtuporem corpori conciliet, quæ frigidorum nempe natura ſit. Enimverò non iniquam cenſuram ſubiremus, ſi temerè à priſcorum tot ſeculis approbatâ ſententiâ diſceſſionem faceremus. Quia tamen non tanquam mercenarii, ſed veritatis inveſtigandæ ac aſſequendæ gratiâ, deſcēdimus ad naturæ inveſtigationem, perveſtigationis igitur hujꝰ ſpiritum, qui libertatem concomitatur, potiùs retineamus. Providendum itaque fuerit; ne, quemadmodum recentiorum placita tanquam Jovis cerebrum exoſculanda haut arbitramur, ita veterum opinionum reliquias foveamus, ut antiquatos errores, nimis pertinaciter eos defendendo, novis inſaniis obruere velle videamur. Matthiolus, *in comm. ſuis in Dioſc. ſæpe cit. cap. 63. lib. 4.* Opio calidiſſimas ineſſe qualitates fateri cogitur. Cùm etenim ex ſapore & effectu rerum temperamenta & qualitates cognoſcen-

dæ ſint; Opium verò amarum & guſtu acre ſit: quidni igitur Matthiolo ex caloris effectu iſthæc concludenda fuiſſent? Marcellus Donatus, *lib. 4. hiſt. med. admir. cap. 18.* papavera locis & cœlo diverſis enaſcentia diſtinguit: itaque etiam opium non uniusmodi eſſe poſſe contendit. Opium enim papaveris altiori loco & ſub calidiore prognati cœlo partes multiplices calidas obtinere ait; ſecus, ſi illud in humiliori ſitu cœloq; frigidiore prognatum fuerit. Quin imò papaver nigrum frigidius albo à Dioſcoride, Galeno, & ſubtiliſs. Dictatore Scaligero habitum eſt. Verum enimverò hæc omnia minùs ſatisfaciunt inſtituto noſtro. Amarities enim & acrimonia nec ſemper nec ubique in calido conſiſtit. Sapores enim non ſunt in Elementorum principiis, ſed à formis dantur, & à formis conſtituuntur; ab efficientibus verò propagantur. Deinde diverſitates

loci

loci cœlorumq; parum concludunt. Æquivalens enim cœli robur eſt in imis terræ viſceribus ad metallum, quàm in Europa & India ad papaver: quandoquidem, nec ullo temporis ævo, nec ſpatii fatiſcit longinquitate. A terra tollatur reflexio radiorum: (neque enim hinc neganda eſt virium accidentalis variatio) ſed immaterialis illa vis, qua dantur formæ rebus, nullo diſtantiarum ſitu defatigatur. Opium denique ex alterutro concretum papavere vi ſuâ ſtupefactivâ carere nequit, quæ quamvis intenſior in alio, in alio remiſſior ſit, nigrum tamen æquè hoſce gradus admittere poteſt, ut nihilominus quoddam album reperiatur, quod vi narcoticâ majori præditum ſit, idque non niſi per abundantiam 🜍is, vel ſeminii proprii, vel miſtionis ratione, in eo ſtabulantis. Sed, miſſis iſtis admodum labilibus

nec firmiter concludentibus argumentis, aliunde subsidia infallibiliaq; rationum momenta accersenda sunt, quibus citra ἐγχείρησιν Chymicam monstremus, Opium esse calidum. Quæritur itaque 1. unde sudor extet, quem tam copiosum Opium justâ quantitate sumtum provocat? Diaphoretica sanè calida sunt & tenuium partium, non frigida. *Gal. 5. simpl. med. fac. cap. 14.* Nec enim sudor naturalis nisi à calore proficisci unquam potest. Quod si verò dixeris, sudorem assumto opio ideò erumpere, quia Opium frigiditate suâ somnum conciliat, unde calore intrò revocato concoctionem juvari, proindeque eâ ritè perfectâ sudorem subsequi necesse est, si, inquam, ita dixeris, malè concludendo nihil dixeris. Nec enim opium suâ frigiditate somnum inducit, nec, quia somnum inducit, sudorem movet. Soporifera enim non esse frigida, sed humida, ostendit Ga-

lenus,

lenus *cap.11. lib.1. de sympt. causs.* Præterea si somnus à frigidis, cur crocus, lupulus, vinum, aliaq; calida somnum conciliant? Deinde an non etiam Opium in vigilantibus sudorem protrudit? Cur denique non semper in somno sudamus? siquidem calor noster semper intrò revocatur. Fortassis non semper debito modo perficitur concoctio? Esto sanè. Sed & divinus Senex *4. aph. 41.* statuit, ex plurimo cibo per somnum copiosos fieri sudores. Copiosa enim materia ex concoctione copiosi cibi & potionis generandis vaporibus suppetit. Sed à repletione seu copiosiore cibo concoctioni vim quoque fieri, quis negat? somnus itaque ab humido, nec tàm à perfectâ quàm imperfecta concoctione provenit. Cæterùm an fortassis Opium sudores eo modo excitet, quo alioquin frigida, æstivo tempore hausta, à concentrato scil. calore fortiùs insurgente, eundem confer-

tim provocare ſolent, non nemo dubitare poſſit. Non equidem inficias ibo, frigida poſſe ſudorem movere; ſed id non niſi per accidens fit. Opium autem ad ſudores proliciendos per ſe proclive eſſe convincit ipſius recẽter aſſumti manifeſta qualitas calida. Sic enim medicamenta agunt ea qualitate per ſe, quæ primò percipitur. *Gal. in lib. de temper.* Idem oſtendit mirifica ipſiꝰ per totum corpus diſperſio, id quod olim Dioſcorides, *lib. 6. cap. 17.* prodidit. Quin imò experiẽtiâ deprehenſum eſt, Opium, poſteaquam aſſumtum fuerit, odorem ſuum fœtidum per corporis habitum adeò diſpergere, ut etiam nares adſtantium ferire poſſit: quod ſanè evidentiſsimum argumẽtum eſt, ſudorem ab eo provocari per ſe. Quia itaque Opium ſudores prolicit, & quidem per ſe, ſine alius interventu, quis deinceps ipſum ex calidorum cenſu eliminabit? Sed pergamus, ut proſpicia-

ciamus etiam de reliquis, ad institutum nostrum facientibus. 2. Opium assumtum exstimulat sitim, excitat odorem plusquam mephiticum, pruritum excitat: hæc autem à frigiditate proficisci, nemo prudens, sat scio, concedet. Augetur enim sitis ob humoris inopiam, & caloris copiam. *Gal. lib. 1. de simpl. med. fac. cap. 30.* Hæc verò exsiccantium & calefacientium soboles sunt: quomodo videmus sitim excitari ab humoribus calidis & siccis, acribus & salsis, item ab intemperie calidâ vel in orificio ventriculi, vel à toto genitâ: vel quomodo idem efficiunt aliæ partes corporis nō longè à ventriculo disitæ, epar, cor, pulmo, venæ mesaraicæ, intestina; sive id fiat per humores siccos aut vapores etiam calidos communicatos, sive propter communionem tunicarum & membranarum, quæ ventriculum, asperam arteriam, œsophagum, vicinasq; partes ambiunt: quo-

quomodo quoque sitim promovent & augent omnia medicamenta calida & sicca, cibus calidus & siccus, defectus potûs, venena, nimiæ corporis evacuationes, motus vehementes, imprimis linguæ, partiumq; loquelæ dicatarum, æstus solis, aër patente ore frequenter haustus, & cætera. 3. Spirat Opium fœtorem Mephiticum. Nihil esse odoratum frigiditate, inquit acutiss. Scaliger *exerc.151.* tametsi quædam frigida sunt odorata. Ergò & rosa, & santala, & viola, & camphora, si & frigida sunt & odorata, videtur aut æqualiter in iis utrumque valere, aut calorem magis, siquidem plus odorata sunt, quàm inodora. At si vincit frigiditas, odorem quoque vinci par est: non enim à caliditate, quæ victa est, possit procedere, sed à frigiditate, quæ vicit τὴν ἀοσμίαν, quia calorem vicit. Eadem prorsus profitemur de Opio, ut, quemadmodum ad calefaciendum multo calore opus esse concedi-

cedimus, ita ad odorem gravem expirandum nimis parvum haut sufficere concludamus, 4. Opium pruritum excitat. Incaluerunt enim ab assumtoOpio excrementa mordacia, ideoq; ad scalpendam cutem hominem incitant. Ex quo sanè nonnihil voluptatis oritur, ob evacuationem videlicet materiæ illius, quæ incalescendo mordicabat. Cùm itaque hæc omnia in Opio non nisi caloris effecta sint, parum aut omnino nihil in eodem exstare videbitur, quod, si frigidum est, frigori adscribendum fuerit. Credibile forsan est, solam narcosin exinde dependere. At vinum, spiritus vini, crocus, lupulus, vim narcoticam possident, & tamen omnia calidis accensentur. Sempervivum majus frigidius est alterco, neque tamen magis vel æquè quàm hoc stupefacit, quod ipsum quoque Fernelium agnovisse legimus *lib. 6. med. m. cap. 5.* Sp. ♄i inter entia medica metalli-

tallica omnium est frigidiſsimus, ut quævis alia frigida ſuperet, nihilominus ſtupefaciendo nunquam nocet. Simile judicium de reliquis ferre licet iis, qui non aliis ad judicandum utuntur legibus, quàm quæ à natura ipſa latæ & fixæ ſunt.

Verum enim verò inventi ſunt nonnulli, qui poſteaquam his difficultatibꝰ extricare ſeſe conati eſſent, tantum abfuit, quin in longè difficiliores implicationum naſſas inciderint. Capivaccius *cap. 9. lib. 7. prax. tract. de venen.* ne omnino affirmare cogeretur, Opium eſſe calidum, diverſos caliditatis & frigiditatis gradus exiſtere in illo, commentus eſt. Idem nimirum eſſe calidum in 3. gradu, unde nempe ſitis, pruritus &c. frigidum autem in 4, cujus ſit νάρκωσις. Sed quàm facilè iſta dicuntur, tàm facilè etiam refutantur. Longè enim ſecus res & ipſa ſe habet veritas. Si Opium eſt calidū in 3. & frigidum in 4. ergo ſtu-

ſtupor ille excitatur à frigore unius gradus. Quia enim caliditas 3. graduum reprimit frigiditatis 3. gradus, ne aliquid proficere poſſint, non relinquitur ſanè niſi unus gradus frigiditatis. Sic à menſurâ aq. frigidæ in 4. gradu, alteri menſuræ aq. calidæ in 3. gradu admixtâ, unicus tantùm frigiditatis gradus in reſiduo fuerit. Ab hoc itaque unico erit ſtupor. Lactuca itaque & atriplex, cæteraq; vulgò uno gradu frigida, ſtuporem aut ſomnum introducent, quod eſt falſiſſimum. Hactenus itaque ex tot rationum momẽtis, ad veritatis trutinam appenſis, clarum fuit, opium, ex frigidorum caſtris ad calidorum agmen transfugam factum, hanc nobis perſuaſionem facere, pro veritate, quæ eſt animæ pabulum, conquirendâ opus eſſe, ut, ſi velimus de re aliqua ſtatuere, ita ſtatuamus, ne ſtatuti leges nobis prætergreſſis multa ex cumulo rerum in naturâ ſitarum objiciantur, quæ contrariũ probent.

II. Si

II. Si Opium calidum, quomodo tamen narcoticum sit?

Narcotica dicuntur Medicis, quæ neque caussam doloris tollunt, neque dolorem leniunt, sed stuporem parti inducunt, sensumq; , ne, quod dolorificum est, percipiat, hebetant. Hæc omnia, inquit Fernelius, *sup. cit. cap. 5. l. 6. meth. med.* vehementer, id est, 4. gradu frigida sunt, quæ tamen non hâc, sed peculiari facultate, sensum adimunt. Cæterùm Fernelius isthæc admodum benè: neque enim soli frigiditati attribuendum esse is perspicaci judicio procul dubio vidit, quod subinde etiam in calidissimis reperire liceret. Sic enim v. g. crocum stuporem introducere & vidit & intellexit; quomodo tamen minimè frigidum esse propterea statuisset? Itaque Opium similiter narcoticum est: nec verò id, vel quia calidum est ab affectionibus

cali-

calidis; vel frigidum ob ſtuporem. Qualitates enim huic affectui producendo inidoneæ prorſus ſunt: nulli enim qualitati per ſe, ſed tantùm cauſſæ efficienti, revera competit actio. Hanc Dogmatici quidam peculiari facultati acceptam tulerunt, quod tamen enunciare non potuerunt. Nominârunt quandoque totam ſubſtantiam, quandoq; formam ſubſtantialem, quæ nimirum κατ' ἐντελέχειαν afficerent & moverent, ſeu alterarent: non quod id præſtarent manifeſtâ ſenſuum qualitate, prout elementa, ſed occultâ vi & potentiâ formæ ſubſtantialis. Sic enim quia Zingiberis calor nullo tactu comprehenſibilis, nec ideò manifeſtus eſſet, ejus tamen actio calida à calore animalis mota proderetur: idcircò eandem occultis potentiis ſeu facultatibus abditis adſcripſerunt. Verùm ſi illi naturæ opera, in quibus univerſa poteſtas viget, nō tanquam miracula

cum plebeis admirati fuiſſent, ſed altiori ἀναλύσει naturalium rerum principia inquiſiviſſent, nec, ſenſuum ſolummodo teſtimoniis delibuti, artificioſam corporum diſſolutionem neglexiſſent, tunc ſanè, ſubſtantiarum factâ ſeparatione, ex quibus nempe ſingula corpora componerentur, in conſpectum produxiſſent proprietates, quæ antea compoſitionis virtute occultatæ erant: tum demum patuiſſet, quibus principiis & adminiſtrationibus tot talesq; effectus editi fuiſſent. Sic etenim ex ſpecierum ampliſſimâ provinciâ diſtincta ſecretaq; individua clariſſimè ipſis oculis actionum fontes proximos demonſtraſſent. Id quod ſi in Opio ſedulò factitatum fuiſſet, neutiquam in eo incomprehẽſibile manſiſſet, quod in ſeſe narcoticam illam vim & poteſtatem complexum eſt.

3. Vnde

III. Vnde ergò dependet vis narcotica Opii?

Opium propter vim ſuam enormiter ſtupefactivam etiam inter venena olim recenſitum fuiſſe, conſtat ex Dioſcoridis *lib. 6.* qui totus eſt de lethalibus venenis, ubi etiam illud locum ſuum invenit *cap 17. & 18.* quem ſecutus Santes Ardoynus *lib. 6. c. 54.* & Ferdinandus Ponzettus *l. 2. c. 34. de ven.* idem inter deleteria repoſuerũt. Cæterùm ſingula creata perniciem homini minari, & exceſſum intro ſumtarum rerum etiam optimarum valdè noxium eſſe, nemo non videt. Opium autem parvâ quantitate ſumtum hominem, tantum abeſt, ut necet, ut potiùs juvet. Hinc igitur ejus uſus invaluit, ut non copiosè & confertim, ſed moderatè & ad præmenſuratum ſeu juſtum pondus, ſumatur. Venena verò etiam minimâ doſi exhibita, ſi non perimunt, ſaltem graviſſima poſt ſe relinquunt ſymptomata.

Agunt itaque totius suæ naturæ contrarietate, quâ sanè Opium non agere certum est. Stupefacit tamen. Quæritur itaque, unde ille stupor, & unde caussam habeat in Opio? Qualitatibus id minimè adscribi posse, demõstratum est paulò ante: nec totâ substantia hîc locum habet, cùm non exactè constet, quid ea sit, nec, si sit, actionum momenta justo titulo possidere queat. Sunt enim caussæ efficientes in qualibet substantia, à quibus hæc omnis actio immediatè dependet. Illæ caussæ radicantur in inexplicabili seminum natura & potestate, quæ tamen in suis individuis solæ seorsimq; vigent. Et quamvis concurrant caliditates, humiditates, frigiditates, siccitates: ab iis tamen actiones non procedunt; pro præsentiâ saltem assistunt ut Legatorum comites. Illis itaque jure meritoq; omnis debetur actio, à quibus nempe primariò proficiscitur. Hæ verò caus-

ſæ efficientes corporum artificioſâ ſeparatione manifeſtãtur, ac ſub ☿ii, ⊖is, & 🜍is nominibus figurantur. Horum itaque uni in Opio quoque erit attribuenda ſtupiditas, cùm à ſingulis illis ſingula effectionum genera deriventur. In Opio igitur per artificioſam *ἀνάλυσιν* deprehendimus quippiam oleoſum, ſeu 🜍 quoddam tetrum & immaturum planè & narcoticum, à quo principaliter hæc ipſa ſtupefactio originem ſuam trahit, & in quo eadem hoſpitatur. Tale ſulphur iiſdem facultatibus pollens reperire licet in aliis naturæ individuis. Sic, quæ ſalia vulgò appellantur, vitriolum, nitrum, ſal gemmæ, alumen, talibus ſulphuribus narcoticis ſtipata ſunt. Eodem gaudent metalla plæraque. Sulphur quoque vulgare ab eodem non immune eſt. Et ſunt ex vegetabilibus quàm plurima, non aliunde, quàm ab ejuſmodi ſulphure, ſtupefacientia. Quomodo autem

iſtud ſulphur ab opio artificiosè auferendum ſit, explicatius reddet ipſius genuina præparatio.

THEOREMA VI.

Opium, antequam in uſum medicamẽtoſum veniret, cum venenis illud accenſum eſſet, etiam antiquitus præparationem quandam paſſum eſt. Quam tamen caſtigationem potiùs fuiſſe liquet, à calidorum adjectione ita temperatam, ut hinc ipſius ſumma frigiditas, quâ ſolâ nocere exiſtimabatur, aliquantulum impedita minùs noxia foret.

Exe-

Exegesis.

De Opii nomine, loco natali, caussis, & qualitatibus hactenus theoricè egimus: sequitur nunc ipsius praxis, quæ partim ipsius præparatione, partim usu terminatur. Utriusque sua quoque erunt Theoremata, cum annexis & discussis quæstionibus non inutilibus. Veteribus mens erat, Opium castigare potiùs, quàm præparare, adjectis nimirùm pyrethro, pipere, euphorbio, castoreo, croco, nardo Indica, zedoaria, myrrha, cinnamomo, cassia lignea, zingibere, caryophyllis, aliisq; calidis, quibus nempe ipsius summam frigiditatē infringi existimabant. Id a. maximè apparet ex omnibus istis compositis narcoticis, v. g. diacodio, pilulis de cynoglossa, requie Nicolai, & quadruplici philonio, quæ singula farraginē ejusmodi calidorum non exiguam ad Opii correctionem intrò receperunt. Sed quàm benè isthæc factitata sint, paucis dispiciendum. Quæ-

Quæritur itaque.

An Opii præparatio apud veteres sit genuina?

Neg. Solida enim præparatio non eſt, quâ partes noxiæ ab innoxiis auferuntur, ſed levis quædam caſtigatio, qualem plæraque in medicamẽtorum ſuperficiariâ elaboratione tùm olim, tùm hodie paſſim ſuſtinẽt. Opii ut & cæterorum narcoticorum vim vigere in 🜍e indigeſto, ſtupefactivo, fœtido, fidem facit ultima quæſtio præced. Theorem. Idem verò teſtatur experientia, ab ἐγχειρήσεως Chymica ſtabilita. Hoc in Opio, ad magnas antidotos, Theriacæ & Mithridatii, ut & ad reliqua, paulo ante enumerata, ſumto & transſumto, manet. Illud enim crudum ſine aliqua peculiari præcedente præparatione alia ingreditur: ſed utrum, quia calidiſſima adjecta ſunt, hæc ipſa vis ſtupefa-

pefactiva ♀is manentis in Opio retundi possit? meritò quæritur. Ajunt quidem ex Galeno *lib.8. de med.comp. s. l. cap. 3.* ideò calida stupefactivis admiscenda esse: 1. ut hæc, quia naturâ suâ tardi transitus sunt, illorum beneficio ad locum dolentem deducantur. 2. ut in narcoticis vis stupefactiva alioquin mortificans illorum calidorum naturâ ac subtilitate retundatur. Sed, probè examinatis omnibus, neutrum horum consistere potest. Neque enim crassa & lenta, qualia censentur frigida, egent calidorũ tanquam parastatarum deductione. Sed in his & illis spiritus existunt & vigent, qui interno calore excitati effectorum horum moderatores sunt, qualitatibus parum aut omninò nihil conferentibus. Itaque etiam opium, per se sine correctivo sumtum, facilè suis spiritibus administris caloris interni operâ efficax est. Deinde ejusmodi narcoticorum compositorum

justa dosis tantum opii in se continet, quantum alioquin etiam crudi uni sumtioni satis esset, ut certè nec minor inde vel major effectus sperandus metuendusvé esset, quàm si opium extra compositionem in suâ eadem dosi per se sumtum fuisset. Opium itaque cæteraque stupefacientia ab adjectis illis calidis corrigi & retundi posse, planè absonum est. Est enim dosis ejus exigua, & tamen idem effectu suo haut caret: qui omninò periret, si quid calida ad corrigendum & retundendum opis afferrent: hæc enim illud quantitate suâ longè superant.

THEOREMA VII.

Artificiosior & simplicior præparatio Opii primùm illius ♀ narcoticum leni exhalatione, donec gratum odorem spirare inceperit, remo-

movet. Ex his deinceps per acetum destillatum forte tin-cturam seu essentiam extra-hit, quam percolatam & in-spissatam tandem cum ma-gisteriorum coralliorum & perlarum ana ad ipsum se-misse, ac extracti croci, per spir. vini facti, quadrante in celebre Laudanum opiatum miscet; quod eruditi ab effe-ctu Nepenthes vocant.

Consectaria.

1. Laudanum itaque opiatum est species Chymica, ex pluribus diversi generis simplicium speciebus, essentia nempe Opii, magisteriis coralliorum & perlarum, ac extracto croci, affabrè composita, anodynum, mitigatum, somniferum & sedans.

2. Il-

2. Illud igitur est Elixir, solidiori formâ elaboratum, utilissimum in totâ Medicinâ inventum.

3. Hoc ipsum alioquin sine Opio ex aliis ♀ibus mineralium & metallorum, eandem facultatem cum Opio possidentibus, quale inprimis est ♀ ⊕i narcoticum, arte paratis seu extractis, simili mixtione familiarium ingredientium, conficitur.

4. Exinde sunt specifica Laudana alia: ad Epilepsias unum, ex spir. camphoræ cum spir. vitrioli antepileptico præparato: ad passiones hystericas alterum, ex extracto clavorum in equorum tibiis adnatorum, cum aq. melissæ & gagatis facto, proindeq; debitâ proportione concinnata.

Exegesis.

Medicina sanior citra artificiosam separationem puri seu innoxii ab impuro seu noxio nihil in usum medicum admittit. Sinceriores itaque & ad

ad agendum maximè potentes substantias ex rebus ipsis seligit. Eandem igitur aleam hæc quoque subire cogunt Opium, ut videlicet, posteaquam in illo tanti stuporis authorem exstare deprehendis sulphur immaturum, seu indigestum, & fœtidum, hoc imprimis auferas tanquam noxium, reliquamq; substantiam, vi quâdam anodynâ, ad demulcendum dolores omnes, eosq; mitigandum, prægnantem, in nobile Laudanum præparando miscendoq; traducas. Opium igitur, frustulatim in assulas seu σχίδια sectum, leni calore arenæ in patella vitrea primùm fove, & exiccari permitte, sæpius agitando, sed tamē, ne frusta sese attingant, continuandoque tantisper, donec omne sulphur sordidum exhalando perierit, ipsumque opium suaviorem seu gratiorem odorem spirare occeperit, ac digitis tritum in pulverem abierit. Exinde cum aceto vini albi fortissimi destil-

lato,

lato, quod ad eminentiam iiij. digitorum affundendum, blando calore Balnei vel cinerum, per octiduum digerendo, tincturam instar granati elice, eamq; percola; vel, quod clarum est, per inclinationem separa. Affundatur aliud acetum, & extrahatur tinctura, etiamsi non ita rubicunda. Repetatur hic processus, donec tinctura appareat flava, quæ abjicienda. Essentiam, denuò in Balneo per alembicum abstracto aceto destillato, inspissatam cum magisteriis corralliorum & perlarum, atque extracto croci, certo pondere, misce. Ad unc.j. nim. extracti opii magisteriorum singulorum unc.ß, extracti v. croci drachm. ij, diligenter commiscendo invicem, recipe, addendo, si libet, ol. caryophyllor. scrup.ß. Quomodo magisteria & extractum dictũ fiant, docet Beguinus, *tiroc. Chym. lib. 2. cap. 9. & 19.*

Hæc verò est simplicissima compo-

ponendi Laudani opiati methodus: Laboriosiores & copiosiores, sed vix meliores, compositiones considerētur apud Quercetanum, *in pharm. & lib. de med. Chym. Spag. præpar.* Crollium, *in Basil.* Beguinum, *in Tiroc. Chym.* Libavium, *in Alchymia.* Nec forsan est nemo, qui de peculiari sibique propria Laudani opiati præparatione glorietur. Suus unicuique relinquendus est mos. Natura certè simplicitatem amat: multas contrà simplicium coacervationes aversatur, utpote à quibus nunquam, vel admodum raró, toti satis bene fit. Nec pharmacorum compositio in ingredientium ponderoso numero, sed in eorundem viribus & potestate, neque flexâ, neque fractâ, sed excitatâ, consistit.

Laudanum peregrino hoc nomine dicitur, quasi laudatum remedium. Zvvingerus pater primus appellavit Nepenthes, quod remedium Hele-

nes

nes fuiſſe dicitur, quo omnes è corde lãguores & ægritudines ſuſtulit, & hilaritatẽ lætitiamq; introduxit, magno illo Homero teſte. Ad quam porrò claſſem ſpecierũ Chymicarum Laudanum Opiatum reducendum ſit, apparet proximus ex ejus compoſitione. Fit enim illud ex pluribus diverſi generis ſimplicium ſpeciebus. Eſt igitur Elixir. Hoc igitur generali nomine propriè audit.

Verum enimverò è mineralibus & metallis ſulphura quoque narcotica elici poſſe, teſtatur ἔκκρισις Chymica, nullo tempore in ſolvendis corporibus otioſa. Ea igitur cùm vim ſeu facultatem Opii quam proximè æmulentur, locum ejus in Laudanorũ compoſitione ſupplere poſſunt. Hinc igitur concinnantur præſtantia anodyna, quorum duo periculoſis epilepſiis & uteri ſuffocationibus admodum feliciter medentur. Quomodo autem ſulphura anodyna ex mineralibus

libus & metallis, quomodo item nobiliora illa Laudana fiant, tùm subsequentes ad hoc Theorema septimũ quæstiones theoricæ, tùm manus nostræ in ἐργασία spagyricâ practicæ demonstrant.

Quæstiones.

I. An ab Opio vis narcotica auferri poßit?

Resp. quidni? Est enim Opium corpus mixtum, qualia omnia mundana hæc sunt, ex quacunque classe vegetabilium, animalium, mineralium, & metallorum depromta. Opium itaque perinde est separabile, & in suas individuales substantias resolubile, ceu sunt reliqua omnia. Quicquid igitur impuri in illud vel natura implantavit, vel immaturior exemtio reliquit, idem ἀνάλυσις spagyrica aufert: quod superest, exaltat & perficit, bonumq; à malo separat. Bo-

num in se actionum fontes, agendi modos, manifestasq; occultarũ proprietatum explicationes continet: malum planè inutile supperadditamentum est, & labes, quam passa sunt omnia corpora, cum primùm à lapsu primorum nostrorum parentum, hanc abominabilem cõdemnationis aleam subire, à Creatore cogerentur. Quod si itaque Opium in sua principia separabile est, ea verò sint bona, & tamen impuri seu maligni quid in toto sit, idem quoque eodem artificio separari potest.

II. An consistat illa vis narcotica in sulphure stupefactivo noxio?

Resp. Affirm. Eodem enim ablato, quod superest, malignitatem hanc non edit, sed est merè anodynum, somniferum, mitigativum. Consequens itaque fuerit, hanc vim stupefacti-

factivam à nullo alio propendere. Est autem sulphur istud stupefactivum, tùm naturâ suâ, quæ ex seminio dependet tota, à quo videlicet omnia proficiscuntur; tùm propter suam immaturitatem, in qua nempe elaboranda virtus, propter ejusdem nõdum maturi excretionem, exhauriebatur, antequam ad finem maturationis pervenire potuerat. Cæterùm non malè quidem à nonnullis creditum est, geminum sulphur in opio extare: unum maturum & essentiale, alterum immaturum & accidentale seu adjecticium: quorum hoc solam stupefaciendi potestatem; illud vim anodynã somniferã continere visum est. Sed in naturã & sensum temerè, vel sine manifestâ necessitate, nova entia invehenda esse, prohibet Philosophus. Dicimus itaque, in Opio, ut & pluribus aliis, videri quidem, ob diversitatem effectorum, duo vel etiam plura esse actu distincta, quibus isthęc

diversa effectio meritò adscribenda esset. Longè verò secus est. Sulphur enim maturum ab immaturo sulphure non differt nisi gradibus, & modo perfectionis. Sic itaque ex papavere succulento lacryma opii colligitur. Papaver itaque illud immaturum est: Neque igitur etiam, excocta & perfecta ut sint omnia ejus principia, necessarium est. In eo igitur fit sulphur illud, dum nascitur papaver; à seipso verò differunt res, quæ fiunt, & quando factæ sunt. Quæ verò fiunt res, nondum sunt. Quod autem non est, quomodo potest, vel sponte, vel invitum, facere id, quod faceret, si esset? Quod itaque sulphur in papavere maturo & excocto est merè anodynum, & fermè innoxium, illud immaturum est in papavere immaturo, & propter hanc suam immaturitatem est stupefactivum & noxium: qualia sanè sulphura in plærisque nascentibus immaturis habentur, quæ nec

nec ſana, nec ſalutaria ſunt. Sed ſi forſan dixeris: ergò ille ſuccus opii potiùs ex maturo, quàm immaturo papavere colligendus, & ad medicinam aſſumendus eſſet? Haut ego tibi aſſentior. Ideò enim aſſumitur ὁ ὀπὸς papaveris, ex immaturo nempe congeſtus, ut ſint talia ſtupefacientia, ſenſumq; hebetantia, quibus Medicina carere nequit. Ars verò illud corrigere, & illud, quod nimiùm ſtupefactivum eſt, removere, aut ſaltem, ubi exhalando noxium ablatum eſt, reliquum deſtillando exaltare, ſeu ad maturitatem quandam perducere poteſt; quam penitus abſolviſſet natura, ſi ſuo perfunctura munere idem fovendo ad complementum perduxiſſet.

III. Quomodo illud ſulphur auferendum ſeu ſeparandum ſit?

Expeditissimus omnium est modus, quem in Theoremate diximus, quemque imprimis Quercetanus *in pharm. restit. cap. 24.* de narcoticis laudat. Ἐργασία instituitur h.m. Primò Opii massas illas majores cultro in schidia seu assulas tenues secamus; postea easdem passim pluribus scutellis ad ignem arenæ lentum torremus quasi & exsiccamus, ut paulatim, integro ad minimũ octiduo, sulphur illud fœtidum evaporando pereat: ipsum verò opium, digitis tritũ, tandem suavissimum & aromaticum de se odorem spargat, quod nimirum signum indubitatum est, sulphur illud fœtidum h. m. pedetentim expirâsse, & reliquam Opii substantiam per lenem istam digestionem ad perfectiorem quandam maturitatem exaltatã esse. Hoc opium, eo modo præparatum, saporem glycyrrhizæ propemodum acquirit, cum gratâ tamen nec nauseabundâ acrimoniâ seu amari-

tudi-

tudine, ut γλυκύπικρον dici quodammodo possit. Nonnulli Opium in frustula sectum pyragrâ seu forcipe candente tam diu apprehendunt, donec fumum nullum edat. Sed hæc actio est vehementior, nec potest non simul quoque, quod optimum, propterea; necessarium est, evaporare. Huic itaque in ἐγχειρήσει Chymica locum dare non possumus. Arcanorum Chymicorum eclogarius Libavius more suo Quercetani & aliorum exsiccationem Opii arrodit, eamq; improbat, quia, inquit *tom. 1. syntagm. l. 8. cap. 11. f. 386*, h.m. essentiæ pars potissima corrumpitur, relinquiturq; cadaverosus succus potiùs. Idem *tom. 2. syntagm. cap. 11. alchym. pharmac. f. 151.* non carere ait istam præparationem Opii suspicione depravationis, nec etiam arridere omnibus. Putat itaq; Libavius, h.m. essentiam opii corrumpi seu depravari; improbandum itaque censet. Corrumperetur quidem, si

Opium planè incineraretur. Id quod Libavium existimâsse verisimile est, cùm toto isto cap. 11. alchym. pharmac. de cineribus agat, quos vel facit vel usurpat Chymicus, quibus etiam tosta annumerat, in quorũ censu Opium ponit. Deinde utrum essentiæ pars potissima in Opii tostione corrumperetur, dispiciendum priùs fuisset Libavio, quàm temerè pronunciandum. Quâ ratione enim rhabarbarum torretur, ut vim purgandi deponat: eâ quoque ratione Opium exiccatur, ut vim stupefaciendi amittat. Finis est utriusque unus & idem: ablatio nempe ejus, quod minùs usui accommodatum fuerat. Esto sanè: Rhabarbarum in tostione amisit partem essentiæ purgantis, sed partem essentiæ adstringentis retinuit; eam autem volebat artifex. Sic igitur Opium quoq; deperdidit partem essentiæ stupefacientis; (si essentiam appellare liceat id, quod noxium

&

& malignum est) essentiam autem mitigandi, somnum inducendi, sedandi dolores, retinuit. Illam verò, tanquam impuram, rejectaneam & noxiam, non quærimus. Ideoque eandem quoque removendam censet Libavius, dum duplicem modum substituit, quibus nempe feliciùs illa removeri possit. Quod si itaque uterque eandem remotam separatamq; volumus, & nos leui evaporatione seu digestione nostrâ potissimam essentiæ partem corrumpere videmur, viderit Libavius, ne simili modo periclitetur. Sed hoc intendit: vult enim removere impurum, seu fœtidum, quod & nos volumus. Itaque hoc sulphur inflammabile, fœtidum, pro essentia ipsius anodyna, mitigativa, sedante, procul dubio non agnoscit. Deinde utrum de eadem aliquid pereat in nostra calcinatione, quæritur. Libavius existimat; nos negamus: propereaq; ipsius præparatio-

nes, quas substituit, inutiles esse judicamus. Non torremus in prunis, multò minùs in cineres adigimus; sed lento calore, integro etiam interdum octiduo, in igne arenæ Opium in schidia sectum fovemus, ut, paulatim evaporato 🜍e fœtido, ipsum gratum & suavem odorem exspiret, tantum abest, ut cadaverosus potiùs relinquatur succus: cùm deinceps ipsa experientia & ratio maximè testatum faciant, quàm sincerum id sit, tandemq; per acetum extractum in medicamentum salutare abeat.

Cæterùm Libavius tollit maleficum illud sulphur alio & quidem duplici modo; sed tàm bene neutrum præstat, quàm, quàm malè in Chymicis operationibus & praxi medicâ versatus sit, ipsemet satis se prodit. *Syntagm. tom. 1. sup. all. l.* Opium solvit aceto caryophyllato, aut spiritu aceti. Solutum filtrat. Solvit iterum & fil-

& filtrat: idq; repetit, donec purum evadat. Solutionem ultimam circulat in pelicano. Purum liquorem coagulat, per destillationem, si destillatum usibus externis applicare cupit; aliàs saltem evaporando reducit ad consistentiam justam. Sic spiritus maligni & vertiginosi ipsi partim discedunt, partim figuntur & alterantur. Isthæc omnia quidem non malè: sed an spiritus malefici, adhuc tum in Opio soluto, etiam Libavio judice, restitantes, evaporatione istâ partim discedant, partim figantur vel alterentur, probandum, non opinandum fuerat Libavio. Opinari verò in Chymia, est vim inferre experientiæ, à qua sola ratio certitudinem & operandi modum stabilire potis est. Sic itaque videbimus. Acetum aut divaporat, aut destillatione capitur: Utroque modo, ait, maligni & vertiginosi spiritus discedunt, hoc est, evaporando & acetum & spiri-

ſpiritus maligni pereunt; deſtillatione utrumque reſervatur. Sunt ergò maligni & vertiginoſi ſpiritus in aceto, per deſtillationem prolecto. Sed illi ſunt ſtupefactivi: acetum itaque iſtud, in quo nempe illi ſpiritus ſunt, maximè ſtupefactivum erit. Contrarium planè oſtendit ejus uſus externus. Vix enim leniter mitigat, etiamſi confertim & in magnâ copiâ applicetur. Tantum itaque abeſt, ut h. m. & iſti ſpiritus omnes cum aceto tranſeant, & tanta malignitas ab Opio eo modo auferri poſſit. Sed iidem maligni ſpiritus partim in Opio extracto figuntur, partim alterantur. Utrumque fàlſum. Acetum quidem figit & retundit; extra mineralia verò & metallica nonnulla purgantia hoc idem in vegetabilibus ſtupefactivis ab eodem fieri, nondum comprobatum eſt. Idem verò malignitatem ſtupefactivam, quæ eſt in ſulphure opii fœtido, alterare, haut vero con-

ſo-

ſonum eſt. Acetum enim in ſe quoq; vim quandam paregoricam ſeu mitigativam habet: diſſipat enim. Quamobrem illud acceſſione ſuâ ſulphur opii fœtidum haut alterabit, ſed viribus magis ſtupefactivum reddet. Ablato verò iſto ſulphure fœtido, & per evaporationem lenem quaſi peremto, acetum (quandoquidem inter omnia vegetabilia proximè ad naturam vitrioli accedit) ſalutarem eſſentiam à quiſquiliis & fecibus reliquis ſeparat, proindeque illud, ſeſe per omnes ejus partes quaſi inſinuando, vi ſua repellente ulteriùs corrigit. Libavianam itaque Opii correctionem primam haut meliorem, ſed pejorem, proptereaq; inidoneam, meritò rejicimus. Ejusdem farinæ eſt altera, quam habet *ſyntag. t.2. cap. 11. alchym. pharm. f. 151.* & quam ex Crollii *obſerv.3.* ad præparationem Laudani detorſiſſe videtur. Solvit enim Opium crudum in liquore competente, & poſt-

poſtea digerit, donec ſpuma enatet, quam cochleari tollit; puram verò partem à fecibus abſtrahit laciniis. Libavio itaque ſulphur illud maleficum eſt in ſpuma, quâ ablatâ aufertur quoque illud. Sed ſolutio vera Opii ſpumam nullam, etiamſi diutiſſimè digeratur, egerit: qualem forſan intellexit Libavius in coctione radicum hellebori & hyoſcyami enatando fieri, & poſtea cochleari abjici; aut ſi ſpuma etiam ederetur, tam copioſa tamen nunquam produceretur, ut uncias 3. vel 4. ſulphuris fœtidi, quot ejus unciæ ferè in libra una Opii ſunt, contineret. Deſideramus igitur hic viciſſim in Libavio uſū ſeu experientiam, à quâ ſi inſtructus fuiſſet, haut ceſpitaſſet. Quin imò, ὀπισμὸν ſeu Opii collectionem Libavio ignotam fuiſſe, teſtantur verba ipſius eo loco huic correctioni annexa: *Quod ſi Opium*, inquit, *ipſi ex ſucco liquido faceremus, ante coagulationem eadem*

eadem separatione uteremur, quam in hyoscyamo faciliùs præstamus. Opium enim collectores non faciunt ex ſucco papaveris; ſed illud à leni inciſura ſtatim fit. Concreſcit enim: ideoq; concretum unguibus ſaltem in ſubjectam conchulam detergunt. Eo modo concreſcunt quoque gummata. Sic ex lentiſco maſtix, ex ferulaceis iſtis ſagapenum ſeu ſerapinum &c. concreſcendo fit. Coagulationem itaque Opii ſeparatio nulla præcedere poteſt, multô minùs ſulphur fœtidum h. m. auferri. De hyoſcyamo ejusq; ſucco res planè eſt alia.

IV. Quomodo, ablato ſulphure fœtido noxio, tinctura Opii elicienda?

Reſp. Ante ſulphuris fœtidi ablationem tincturam ſeu eſſentiam ex opio ſinceram & genuinã nullam elici poſſe, tàm certum eſt, quàm pluvia, quàm

quàm imber est. Opium itaque ante illius separationem nunquam extrahendum est. Quantumvis enim nobilissimis menstruis id tentemus, nec tamen, divaporato maligno sulphure, opium lentâ digestione ad pulchreolentem pulverem redactum sit, de certitudine vel ablati, vel fixi, vel etiam alterati sulphuris semper tibi periclitandum fuerit. Quicunque igitur vel aceto, tùm simplici, tùm composito, vegetabili, vel minerali, vino malvatico, aut utriusque spiritu, vel succo limonum, citriorum, granatorum, aurantiorum, cydoniorum, aquâ cinnamomi, spiritu rorismarini, aquâ theriacali, aliisq; infinitis præstantioribus aquis destillatis, Opium crudum, sine præmissâ evaporatione, extrahunt, oleum & operam legitimè extracti proptereaq; innoxii opii perdunt. Hęc enim omnia, præter ipsam essentiam seu tincturã opii, etiam sulphur illud stupefactivũ

in se

in se coimbibunt, quod nulla arte tandem ab iisdem separari potest; quin, idem nec figi, nec alterari posse ab iisdem menstruis, res ipsa loquitur, & magna sæpe maximorum damnorum seges, inde in praxin Medicam imperitorum culpâ hactenus introducta, fidem facit. Quodnam verò ex istis menstruis alioquin usitatis ad extrahendum correctum Opium melius seu optimum sit, meritò quæritur? Nos cum Quercetano, acetum vini destillatum cæteris præstare, toties reiteratâ Laudani opiati præparatione, deprehendimus. Soli itaque illi palmam adscribimus: cæteris quidem parum aut omninò nihil derogando; cùm certum sit, postea quam sulphur illud maleficum ablatum est, isthæc omnia & singula nobiliorem essentiam ab opio extrahere posse. Cur verò acetum præferamus, caussa non est nulla. Potissima est, quia vim & proprietatem vi-

triolatam in se continet, ideoq; aciditate suâ vitriolatâ opii essentiam, relictis fecibus inutilibus, rectiùs ad se trahit. Hanc facultatem, quia testatur experientia, etiam succis Limonum, aurantiorum, citriorum, & granatorum inesse, eos quoque commodè usurpari posse, non inficias ibimus. Cæterùm modus hujus essentiæ extrahendæ non est alius, ac cæterorum extractorum. Opio correcto & pulverisato in cucurbita plani fundi acetum destillatum affunditur ad supereminentiam 4. 5. vel 6. digitorum. Digeruntur omnia lento calore, vel Balnei, vel cinerum, triduū unum vel etiam alterū, donec nempe acetum tinctum & rubicundum instar granati appareat. Clarum per filtrum separatum reponitur, rursumq; recens acetum fecibus affunditur: id, quod repetitâ digestione colore rubicundo tinctum fuerit, denuo modô priori separatur, & reposi-

to

to conjungitur. Satis verò eſt, huc-uſq; tincturam elicere: cæteroquin, quod feculentum eſt, etiam tranſit. A repoſito verò tinctura tandem, ex balneo acetum deſtillando, ſeparatur, & Opii eſſentia in fundo relinquitur, in forma mollioris extracti.

V. Vtrum Laudanum meliùs ſine hyoſcyami eſſentiâ fieri poſſit?

Hanc quæſtionem cum ejusdem diſcuſſione quære in Beguini *tirocinio Chymico, cum notis noſtris à Glückradio edito, lib. 2. cap. 9.*

VI. Vtrum Laudanum fieri poſſit ſine Opii eſſentia?

Laudanum opiatum, quà tale eſt, hoc eſt, ex opio confectum, ſine opii eſſentia fieri non poſſe, extra omnem controverſiam eſt. Verum enim

verò quoniam Quercetanus olim *in fine consil. sui ult.* quod est pro nobili quadam virgine cachectica, dixit, in Nepenthe suo nullam opii vim inesse, neque hoc illius compositionem ingredi; quidam scioli hanc Quercetani sententiam miris modis exagitârunt, omninò contradicentes, impossibile esse, in Laudano nec Opium, nec vim opii reperiri, & tamen effectum anodynum esse. Quercetanus utrumque rectè negat. Laudana enim fiunt absque Opio, in quæ nempe nec substantia, nec essentia opii ingreditur: proptereaque opii, quà opium, vis in iis nulla est. Ubicunque enim Opium non est, ibi ejus vis quoque exulare dicitur. Negatâ enim caussâ negatur quoque effectus: siquidem effectu posito in actu, ponitur etiam caussa in actu. Sunt tamen nihilominus illa quoque anodyna & paregorica, eum videlicet effectum exercentia, quem alioquin

Lau-

Laudanum opiatum ritè rectèq; paratum edit. Vis itaque Opii est in solo opio; illa enim est ejus proprium πάθος: propriâ namque seu immediatâ caussâ positâ ponitur etiam effectus; & positis proprietatibus ponitur etiam res ipsa. Propterea vis illa Opii non est in Laudanis, quæ nullum opium recipiunt. Est autem in illis vis paregorica, & effectus anodynus, sed quam tuentur non ab Opio, sed ab aliis rebus, nempe, ceu Quercetanus refert, à sulphure vitrioli dulci, vel etiam à metallorum essentiis aliis, vim anodynam possidentibus.

VII. Vtrum ex metallis & mineralibus confici possint anodyna?

Aff. Locuples admodum operandi modus, & experientia Chymica fidem faciunt, metalla omnia transire in perfectissima anodyna & somni-

fera. Utrum verò ea vis insit, aut operatione ipsâ acquiratur, forsan non nemo dubitabit. Verùm utroque modo illam facultatem in actum deduci, omninò vero consentaneum est. Hæc n. & alia infinita in metallis sensibilia non sunt; actu ergò in ipsis haut existunt; sed fiunt talia & operatione producuntur. Potentia itaque fecit, ut illa producerentur ab arte, quæ antea latebant. Sic itaque, quæ exeunt ex mistis resolutis, cum ante laterent, nec possent agnosci formâ atque actu suo, ea necesse est in eis fuisse. Hæc autem insunt indefinitè: quodlibet enim in quolibet non est, nec quodvis in quodvis resolvitur, sed in determinatum. Impossibile enim est indeterminata ex determinatis fieri. Sic itaque etiam anodyna metallis, corporibus nempe illis mirabili prorsus naturæ opere in terris natis, & multâ prærogativâ virium & facultatum cæteris rebus

omni-

omnibus præstantibus, insunt, ac ex iis fiunt. Aurum & argentum artificio planè eleganti in vitriolum, illud in rubeum, hoc in cæruleum, reducta, deincepsq; per putrefactionem & destillationem in oleum elaborata, & exiguâ quantitate, nempe gr. j, exhibita, anodyna, somnifera, prætereaque diaphoretica sunt. Salia ♂is, ♃is, ♄i, ♀is, itemq; ☿ii, dextrè affabreq; facta, similiter eandem operationem obtinent. De mineralibus, imprimis ♉, ⊕, ☍, 🜍, & aliis, res plana est, nec desunt, qui hanc laudabilem in iis latitantem vim artificiosè eruere, & usui accommodare possunt. De ⊕o hic saltem videbimus.

VIII. Vtrum igitur & quomodo vis vitrioli narcotica extrahi inq; usum converti possit?

De sulphure vitrioli anodyno, à Paracelso *in lib. de reb. natural. cap. 7*, ubi

de ſulphure ejusq; ſpeciebus agit, inſignibus præconiis commendato, ritè recteq; tùm præparando, tùm in uſum medicum adhibendo, hactenus ſolliciti fuerunt quam plurimi. Quercetanus ejusdem encomia variis in libris deprædicavit. Paracelſus cùm modum extrahendi non tradat, ſed ad alchymiæ proceſſus lectorem ableget; Quercetanus nuſpiam quoque ejus præparationem habeat, uterque verò ipſius ſulphuris vitrioſati virtutem quam commendatiſſimam fecerit: unusquisque, pro opinionum ſuarum induſtria, ſtudiosè admodum idem explorare ac inveſtigare ſtuduerunt. Nonnulli omninò dubitârunt, utrum tale ſulphur ex vitriolo extrahi poſſit. Videntes enim, vitrioli rubedinem omnem, imprimis verò eam, quæ fit beneficio laminarum ♂, in ⊕ ſolutionem, per aquam communem factam, injectarum, & ad ſe, quod in ⊕ cupreum erat,

t, extrahentium, hac poteſtate ca-
re, eſſeq; merum cuprum: ſiqui-
em facili fuſione illud in hoc abire
ernebant: deſponderunt omnem
oſſibilitatem illud acquirendi. Hu-
us extrahendi modi perquam pluri-
mi à pſeudochymicis circumferun-
ur; ſed qui planè inutiles hanc facul-
atem non aſſequantur. Bernh. Tha-
erus, Medicus Auguſtanus, & Petr.
Montanus, Medicus Strigenſis, olim
id exequebantur per ſimplicem ſo-
lutionem ⊕i in aqua purâ. Primò
enim fecem, quæ in purgatione ſta-
tim ſidit, & quam ochram ⊕i vocant,
removendo, ſulphur deinde citri-
num, quod tandem ex puriſſimo, ſæ-
pius ſoluto, & toties evaporato de-
ſcendit, colligebant, atque ita ſolven-
do & coagulando vitriolum perge-
bant, donec totum vitriolum in tale
ſulphur citrinum converſum fuerat.
Idem compendioſiùs etiam facie-
bant, per oleum ♀i deliquiô factum

G 5 in

in ⊖i solutionem injectum, ubi simili modo sulphur ⊖i citrinum ad fundum præcipitatur, quod anodynum est. Alii colcothar ⊖i Ungarici vel Cyprii summè prius rectificabant, deinde illud suo sale liberatum perfundebant oleo rubro proprio ad madorem tantùm, postea in phiala hermeticè obsignata in lento calore arenæ per 2. menses macerabant; relinquebatur tandem vitriolum anodynum & tenax. Alii aliis modis idem tentabant, de quibus vide Libavium *syntagm. tom.1.lib.7.cap.26.f.361. & tom.2.p.1.apocal. Herm.c.14.f.275.*

De utroque jam recitato modo, & de Quercetani ♀e ⊖i anodyno ipsi incognito, scripseram ante annos aliquot Martino Rulando filio, Medico Cæsareo, & judicium meum amicè & familiariter exposueram, requisitus videlicet ab eodem D. Rulando, simili quoque libertate familiari scribendi, tùm sæpe ante, tùm etiam postea,

de

de multis rebus uſo. Illo mortuo, literas iſtas meas, neſcio quo titulo, Libavius ſibi acquiſivit, & contra omne fas & viri boni officium ex iisdem publicè in poſtremo ſyntagmatis tomo nimis curioſè & ſcurriliter in me debacchatus eſt, ingenium nempe ſuum, ad maledicendum alioqui natũ, etiam in meam felicitatem invidioſè detorquendo. Illud verò impudens os ſuo tempore peſſundabit propria temeritas. Is Colcotharis cum oleo ſuo macerationem, ad liquorem tenacem exinde producendum, qui anodynus eſt & dulcis, improbans, eum 🜍is ⊕i nomine dignum eſſe negat; id quod facilè concedo. Sed *in poſtr. ſyntagm. tr. 1. cap. 32. fol. 62. item alchym. pharm. cap. 32. f. 204. & part. 1. apocalypſ. Herm. c. 14. f. 275.* conſtanter dicit eſſe elixir ⊕i. Sed quàm benè, fidem faciet definitio elixiris, quã *lib. 2. alchym. tr. 3. c. 1. f. 190.* idem probè poſuit. Si n. elixir eſt ſpecies Chymica ex pluri-

pluribus diversi generis simplicium speciebus composita: cùm in hanc compositionem nihil diversi generis ingrediatur, videat sanè, quàm eleganter artificem arrosor ille cum regulis & præceptis loquentem tutatus sit. Quercetanus profectò sulphuris ⊖i veram & genuinam præparationẽ ignoravit; id quod literis, paulo ante obitum ad me datis, ingenuè professus est; atque in eo meam operam requisivit. Itaque in libro, qui est novissimus omnium, quos edidit, pharmacopæa nempe dogmaticorum restituta, *cap. 23.* ubi theriacam recenset *p. 513.* ut non ederet, quæ nesciret, sibi id reservare se velle, professus est. Cæterùm Libavius, ut de suo videretur, aliquid pro sulphure ⊖i dulci anodyno in medium attulisse, *in primo tomo syntagm. lib. 8. cap. ult. f. 479.* ex suis collectaneis sulphuris ⊖i extractionem proponit, quam tamen alioquin tradit Paracelsus *l. 10. de tumorib.*

morib. Ex ⊕o in colcothar redacto per acetum & per aquam pluviam extrahitur rubedo, ex hac coagulata iterũ extrahitur ſubtilior, idq; quinquies vel ſexies repetitur, donec lapis ſit guſtu dulcis. Eandem fortaſſis ex Paraceiſo deſumtam feliciſſimus ille Wurzius, Chirurgus inſignis, *in Chirurg. ſuæ reſtit. poſt. cap. 4. p. 414.* docet ad confectionem unguenti ſui vulnerarii ſpadicei: hanc autem Libavius, totidem verbis ex German. Wurzii in Latinũ à ſe translatam, ex collectaneis tamen ſuis recenſet, nunquam profectò à ſe factam, nec uſu comprobatam, cùm neſciat, an anodyna ſit, nec ne: proinde eam pro baſi Laudani ⊕ati admodum dubitanter eo in loco ſubſtituit. In *Tom. 2. ſyntagm. tract. 1. de ig. nat. cap. 32. p. 63.* ex Rupeſciſſa, malè tamen intellecto, & in ſenſum longè perverſum detorto, ſubtiliſſimam eſſentiam, quæ cum ☿ ex ſublimatione ex ⊕o evehitur, cer-

certoq; modo separatur, pro sulphure ⊕i vero sincerè, si Diis placet, describit & commendat. Ubi sanè mirari licet hominis temeritatem, ea ex aliis fingentis, quæ vel nuspiam sunt, aut, si sunt, talia tamen nunquam sunt. Audiamus ipsum. *Suâ quidem*, inquit, *utitur Rupescissa industriâ, sed vin' sincerum sulphur vitrioli? Sublimati crystallos purissimos reduc in mercurium. Hunc pone in Athanorem ad putrefactionem. Emerget species nigredinis pinguis, quam collige; & per vini spiritum nobilem digere, tandemq; mollissimo igni ad rubedinem perducito. Hoc verum est sulphur vitrioli, quod quidem secretum appellamus. Nam cùm sublimatũ fiat ex sale, vitriolo, & argẽto vivo: reductio salẽ sustulit; vitrioli sulphur inclusum hydrargyro manet, indeq; per putrefactionem segregatur.* Hactenus Libavius. Sed conferamus cum textu Rupescissæ, qui est 42. *cap.* 1. *de quint. ess.* Dicit initio di-

cti capit. *Quando Mercurius ſublimatur cum cuperoſa vel vitriolo Romano, & cum nitro & ſale, tunc aſcendit mercurius albiſs. & quintā eſſentiam vitrioli ſine dubio trahit ſecum, & cum habes mercurium ſublimatum cum iſtis, habes inviſibiliter quintam eſſentiam eorum, abſconſam infra albedinem mercurii. Et illa quinta eſſentia inviſibilis vocatur ſulphur philoſophorum, quod eſt inviſibil.* Hæc Rupeſciſſæ ſunt per ſe manifeſta & clara. Mercurius enim in ſublimatione ideo diſcontinuatur, & à natura ſua fluxili degenerat, quia ex iis, cum quibus ſublimatus eſt, aliquid ſecum aufert, ſeu trahit, quod ipſum coagulat & in albiſſimum corpus convertit. Hoc autem, quod is ſecum traxit in ſublimatione, vocat Rupeſciſſa quintam eſſentiam vitrioli, & ſulphur philoſophorum. Loquitur nempe ad mentem prædeceſſorum ſuorum, imprimis verò Lullii. Pergit poſtea Rupeſciſſa, & docet mo-

modum ſublimandi ſulphur per aquam fortem, ex ⊕ & ⊕ factam, repetito ter iſto opere, donec nempe poſt ultimam ſublimationem nullæ feces in fundo vaſis reſtent. Atque h. m. habetur ſublimatum cryſtallinum, quod Libavius reducit in Mercurium, ut exinde ſulphur ⊕i philoſophicum eliciat. Rupeſciſſa autem jubet, & quidem rectè, extrahere quintam eſſentiam ⊕i à quinta eſſentia ☿ii. *Infunde*, inquit, *illud*, (h. eſt, Mercurium ſublimatū) *in aceto deſtillato, & dimitte reſolvi diu, & Mercurio reſidente in fundo, quinta eſſentia vitrioli vel cuperoſæ ſine dubio remanebit in aceto.* Hanc verò ut denuò ab aceto ſeparatam ſeorſim ſiſtat, modum ſubnectit. *Extingue*, ait, ♂ *pluribus vicibus in aceto, hoc deinde acetum miſce cum illo, in quo eſt eſſentia vitrioli, remoto prius nempe Mercurio, ad fundum antea reſidente, & habebis rem rubicundiſſimam, & ſplendidam*

ſupra

ſupra modum: deſtilla per filtrum, & pone ad leniſſimum ignem, & collige nebulas nigras, quæ generabuntur in ſuperficie, & quinta eſſentia ♁i, pulchrior etiam ☉e, remanebit in fundo. Hactenus Rupeſciſſa. Hæc verò omnia veriſſima eſſe docet experientia, quin imò ſulphur ♁i illius ex eodem obtinendi modus vix ullus erit commodior. Sed quid Libavius? *Tom. 1. ſyntagm. lib. 7. cap. 36. f. 361.* hæc eadem ex Lullio & Rupeſciſſa convenienter explicârat: nec enim iſta vel fallunt, vel obſcura ſunt. Idem videtur quoque innuiſſe *poſt. tom. tr. 1. de ign. nat. cap. 10. f. 21.* Sed quî fiat, quòd *eod. tom. & tract. cap. 32. f. 63.* contrà mentem Rupeſciſſæ & omnium philoſophorum lucem in tenebras vertere non erubuerit, equidem neſcio: fortaſſis occæcatus ſtultâ illâ 🜍is philoſophorum ſeparatione, quod eſt illi nigredo innatans mercurio cuivis, modò aliquãdiu ad putrefactionem poſito,

quæ vel ſcoria eſt, ſi ☿ impurus fuerit, vel ipſius ☿ii ſubſtantia, in priſtinam formam reducibilis. Sic enim eandem pueriliter collegit Libavius in confectionem Lapidis philoſophici, peculiari tractatu ab ipſo conſcripto. Falſiſſimam itaque ſententiam ex Rupeſciſſa Libavius temerè fingit. Ille enim Mercurium per ⊕ & ⊖ ſublimatum non reducit in argentum vivum, ut ex eo colligat ſulphur illud ⊕i, quod facit Libavius; ſed, ut fiat ſeparatio utriuſque, tùm mercurii, tùm eſſentiæ vitriolatæ, jubet ſublimatum in aceto diſſolvi. Redit itaque ☿ h. m. in ſuam primævam naturam, & fit fluxilis; ſed eſſentia vitriolata in aceto latet, quam, reducto jam & demto mercurio, ut ab eodem mercurio viciſſim ſeparatam habeat, aliud acetum per extinctionem ♂ candentis præparat, quo fuſo in illud acetum illico eſſentia ⊕i deſcendit; id quod omninò neceſſarium & factu

facile eſt. Eſſentia itaque ſeu ſulphur vitrioli, cum mercurio ſublimato elevatum, poſteaquam hic in aceto ſolutus eſt, manet in aceto, & non in mercurio reducto. Ab illo itaque eſt ſeparabile; ab hoc reperi non poteſt, cùm non inſit. Quàm ſtultè igitur & incogitanter eclogarius Chymicus hoc ſulphur ⊕i ex ☿io reducto & aliquandiu putrefacto obtinere velit, idque publico ſcripto doceat, hinc apparet. Tantum enim abeſt, ut in ☿io poſt ejus reductionem ſulphur ⊕i incluſum maneat, ut, ſi ſit in ☿io, non poſſit auferri ab aceto, in quod depoſitum eſt propter ſolutionem & reductionem ☿ii, ſed ſeparatur ab ipſo ſolo aceto. Præterea ☿, ubi reductus, fit viciſſim homogeneus & purior; alieni itaque nihil in ſe retinere vel continere poteſt. Neutiquam igitur 🜍 ⊕i in eo incluſum manere, multò minùs, quia in illo non eſt, ab eodem ſeparari poteſt.

Quam autem nigredinem innatantem ☿io reducto & putrefacto sophista colligere jubet, illa à totâ naturâ ☿ii non est aliena: in idem enim ☿ paulo pòst redire potest.

Cæterùm his nugis Libavianis pro merito discussis, necessarium est, ut ad μελέτημα respondeamus: *Utrum nempe & quomodo* 🜍 ⊕i *sit extrahendum?* De primo quæstionis membro jam conclamatum est, extrahi nempe illud, & in usum medicum reponi: de modo verò nemo certi quid promittere potest, nisi qui, stipatus experientiâ infallibili, sulphur φλογιστὸν seu inflammabile ex ⊕o separare, illudq; postea fixum reddere didicerit. Hoc enim solùm post fixionem suam vim illam soporiferam edit. Quando itaq; Thalerus & Montanus totam ⊕i substantiam in tale sulphur anodynum, ut ipsis videbatur, vertebant: quando etiam colcothar cum oleo ⊕i in massam anody-

nam

nam transit; hæc mitigativa vis ibi non erat totius ⊖i conversi, sed partis, nempe 🜍is inflammabilis, simul cum totâ vitriolatâ substantiâ, quodammodo conversâ, manentis, ac post fixationem suam vim exerentis: hîc v. longâ digestione oleū ⊖i cum colcothare figitur, in quo rudimenta 🜍is inflammabilis adhuc tum remansere; unde post introductam tenacitatem & fixationem tandem paregorica seu anodyna vis in iisdem quoque viget, sed latè diffuseq; sparsa: ideoque etiam non nisi majore quantitate exhibitum effectum suū edit. Sic rubedo ex colcothare cum aceto & aqua communi extracta, ceu Libavius docuit ex Wurzio, est tenerior duntaxat seu subtilior ejusdem terra, ex toties repetitis cremationibus, solutionibus, & coagulationibus tandem dulcescens, sed solam vim emplasticam retinens: ideoq; ad unguenta & emplastra perquam com-

modè usurpatur. Quod autem cum Mercurio sublimato ascendit, est ♁i sulphur essentiale & fixum: multarum quidem virtutum, ideoque non frustrà tot encomiis dilaudatum; sed anodynâ vi caret. Qualescunque igitur 🜍is ♁i anodyni præparationes afferuntur, nisi ex ♁i inflammabili seu urente sulphure originē trahant, pro sinceris habendæ non sunt. Duplex enim 🜍 reperitur in ♁o. Unum est urens seu inflammabile; alterum verò fixum: illud est adventicium & volatile; hoc verò essentiale & fixum: idq; naturâ suâ: siquidem & illud volatile figi, inq; massam permanētem, propterea q; non amplius urentem, converti potest. Fitq; tum demum sulphur ♁i anodynum, cui stupendas vires Paracelsus tribuit, quodque loco essentiæ opii in Laudano tutò assumi posse contendimus. Basilius Valentinus Monachus *in tractatulis de præcip. mineral. & metall. paragr. de*

♁o,

♁o, ſulphur ♁i urens duobus modis fieri poſſe ait: nempe per ſublimationem ♁i cum ſale ammoniaco purificato, quomodo dicit etiam ſimul aſcendere ipſum ♁i ☿ium. Deinde per præcipitationem ſoluti ♁i, vel cum oleo 🜿i per deliquium facto, vel etiam per lixivium forte ex cineribus faginis præparatum. Priorem modum præfert poſteriori, quandoquidem ibidem corpus ♁i per clavē ipſius aquilæ, quam vocat ſalem ammoniacum, convenientiùs reſeratū eſſe ait. Neque hoc abs re. Eundem itaque modum ſimiliter cæteris præſtare dicimus: nunquam enim fieri poteſt, quin in præcipitatione ſoluti ♁i per alterutrum liquorem nō tàm 🜍 ardens, quàm ♁ ipſum corporaliter deſcendat. Hæc ergò 🜍is ♁i confectiò non eſt. In ſuperiore res eſt expedita. Sal ammoniacus n. in ſublimatione ♁i crudi, ſaltem ad albedinem dextrè calcinati, ſulphur volatile ſecum rapit, idemque poſtea

 in a-

in aquã destillatam, qua, cum sal ammoniacus vicissim ab illo dissolvitur, deponit, quod ab omni acrimonia salsâ diligenter elutum 🜖i 🜍 est ardens. Figatur itaque, hoc est, volatilitas ipsi & inflammabilitas adimatur; erit verum 🜍 🜖i anodynum, quod quærimus. Cæterùm hæc fixatio est laboriosa & difficilis, exindeque paucissimis per experientiam cognita: quapropter ab ignorantia, quomodo videlicet 🜍 illud 🜖i caustimon in virtutem anodynam præparandum, seu, ut Paracelsus loquitur, graduandum sit, hic perficiendi modus vel difficilimus vel omninò impossibilis judicatus est. Sæpe numero enim usu venire solet, ut, ignoratis caussis vel mediis, quibus in rem ipsam perveniri potest, de effectu dubitemus, vel etiam planè ad *ἀδύνατα* declinemus. Nunquid verò priùs omnia tentanda sunt, quàm clypeus experientiæ abjiciendus, sub cujus

um-

umbone certiſſima ſunt tutiſſimaq; veritatis umbracula. ? Nos facilem hunc modum damus, ſequentem, ♇ nempe cauſimon ⊕i extrahendi, idemq; in vim paregoricam ſeu anodynam figendi. Rec. vitrioli communis elegantis, aut etiam vitrioli ♀is, ℔ij: limaturæ chalybis mundatiſſimæ, ſine pulvere & inquinamentis aliis, recenter videlicet limâ attritæ, ℔j. Tere invicem & miſce. Imbibe in cucurbita vitrea ad imum detruncata aceto deſtillato, ut ſupernatet digitum dimidium. Poſtea coagula in igne arenæ, eodem in fine auctiori: ſicco pulveri affunde ſatis bonam quantitatem aceti deſtillati. Relinque in calido per aliquot horas, & tingitur acetum. Hoc deplendo filtra: aliud affunde, idq; ſimiliter tinctum inclinatione aufer, ut antea, atque ita procede tantiſper, donec acetum haut amplius tingatur. In hoc aceto collecto & tincto eſt ♇ ⊕i u-

 rens.

rens Si enim explorandi gratiâ ex e-
jus aliquota parte acetum evaporave-
ris, &, quod reſtitabit, aquâ purâ ali-
quoties edulcoraveris, illudq; ſedulò
igne lento exiccaveris, videbis igne
admoto flammam concipere, & pe-
nitus ab igne inſtar 🜍is communis
abſumi. Eſt igitur 🜍 ⊕i cauſimon.
Hoc verò nolumus; ſed quærimus
🜍 ⊕i anodynum & fixum. Quod ut
obtineas, ſic procede. In acetum,
tincturâ 🜍is impregnatū, mitte gut-
tatim olei ♀i q. ſ. & illico 🜍 deſcen-
dit & figitur: hoc, aceto abjecto, aquâ
fontanâ aliquoties curiosè admodū
elue, & habebis 🜍 ⊕i fixum anody-
num. Hic verò modus eſt facilis, &
nihilominus artificialis & rationalis.
♂ enim ideò additur, ut, quia ille pro-
pter unitatem naturæ facilè, quod cu-
preum eſt in ⊕o, ad ſe trahit, vinculū,
quo partes omnes mixtæ in ⊕o co-
hęrent, hoc modo rumpatur, & eædē
partes dislocentur. Hinc igitur ace-
tum

tum affusum, tanquam conveniens menstruum, 🜍 urens in sese imbibit, nec aliquid aliud ex ⊕o vel ♂e aufert. Hoc enim cùm non sit penitus in colcothar calcinatum, aceto rubedinem, quæ etiam tenerior ipsius pars terrea, communicare nequit. Præterea acetum nihil de corpore ipsius ⊕i tollit. Cohæret enim id ferro, tanquam corpori homogeneo, & aliàs artificio simili in cuprum transmutabili, id quod tamen sine ⊕o vel aquis ⊕atis nunquam fieri potest. Solum itaque 🜍 urens in acetum ingreditur, quod ab eodem separatur vicissim, vel evaporatione, vel præcipitatione. Per evaporationem manifestatur sulphur volatile urens. Per præcipitationem sulphur volans redditur fixum, incombustibile, ac insuper anodynum. Hoc itaque est sulphur illud vitrioli anodynum & fixum, tantoperè deprædicatum, & à multis quæsitum.

Cum

Cum eo, eâdem præparationis lege, & ingredientium modulo, ut ſuprà, fit loco opii laudanum nobile. Eſt illud inſuper laudani epileptici & uterini baſis, de quibꝰ ſequenti quæſtione.

Coronidis loco de Laudano ſeu Nepenthe Quercetani hæc notatu digna occurrunt. Is ultimo conſiliorum ſuorum, penè ſub finem, ante deſcriptionem, pro certo affirmat, præcipuam vim narcoticam, quam Nepenthes ſuum poſſidet, depromtam eſſe è ♀e ⊕i dulci, ex ♀e ☽æ, tincturâ coralli, eſſentiis croci & cãphoræ. Poſtea deſcriptionem ſubjungit; ſed imperfectam planè, & nullâ elaboratione poſſibilem. Is enim, quodnam & quale eſſet ♀ ⊕i anodynum, nunquam, niſi forſan extremis ſub annis vitæ, cognovit. Conſilia verò edidit anno 1603. Anno proximè ſequenti venit in Haſſiam, ab Illuſtriſſimo Principe Mauritio vocatus:

catus. Tum temporis non oſtendit ſuum Nepenthes; elaborando verò illud pertexere volens non potuit. Communicavit verò amicis ſequentem deſcriptionem; ſed pari difficultate laborantem. Rec., ait, Colcotharis ⊕i Cyprii, vel etiam Ungar. pt. unc. iiij. adde lunę cum aqua forti alcinatæ, & benè edulcoratæ drach. . cum aceto deſtillato mellito deſtillentur decies ad minimum, ſemer novo affuſo aceto, in vitro amlo & capaci; valdè enim incaleſcit, & ſolvitur tota maſſa inſtar mellis, fitque ad modum ſacchari dulcis. Supra iſtud pondus adde eſſentiæ croci, uantum ex unc. iiij. ejus extrahi poteſt, & cochlearia duo ſirupi ex aniſo, innamomo, & caryophyllis compoiti, myrrhæ, mumiæ ana drachm. ij. nagiſt. perlarum & corallorum ana rach. j. Super hanc maſſam ſpir. vini ptimè rectificatum ſepties cohoba. it cum hac miſtione & cohobatione

col-

colcothar ⊕i reducitur in anodynũ præstantissimum, quod Nepenthes vocamus. Dosis granum piperis. Hoc, inquam, Quercetanicum Nepenthes non caret difficultate tùm elaborationis, tùm nihilominus haut exoptati proventus. Colcothari enim & calci ☽æ dulcedo nulla conciliari potest à toties exinde cohobatione revocato aceto cum melle destillato; nec mistio insuper reliquorum adjectaneorum aut spiritûs vini vim anodynam in illis excitant. A nihil itaque efficiente, licet præsuppositus quidem effectus ratiocinando, tamen experiundo ut certus procreetur, impossibile est.

IX. *Quomodo Laudana cum sulphure vitrioli anodyno ad epilepsiam & suffocationem uteri parentur?*

Suprà in 7. Theorematis consectario ultimo, & in exegesi diximus, parari

rari alia duo Laudana ſpecifica: unum epilepticum, alterum hyſtericum. Utrumque ex baſi 🜍is ⊕i anodyni; ſed ex oleo ſeu ſpiritu camphoræ ad morbum comitialem: ex extracto verò clavorum, tibiis poſteriorum pedum in equis adnatorum, ad ſuffocationes matricis, cum cæteris ad compoſitionem Laudani requiſitis miſcibilia. Utrobique manet eadem componendi ratio; niſi quòd pro opii eſſentia 🜍 ⊕i anodynum accipiatur. Magiſteria autem coralliorum & perlarum, extractum item croci, legitimè præparata admiſceantur.

Spiritus ſeu oleũ camphoræ ad Laudani epileptici compoſitionẽ eſt tale. Solve camphorã tritam in ſpiritu antepileptico, ex ⊕o & urinâ puerorũ dextrè facto, leni calore, & camphora in forma olei clari elevabitur ad ſuperficiem ſpiritus: hanc ſeorſim collige, &addito pauco ſpir. vini cum terræ argillaceæ ſiccæ q. ſ. ad incorporãdum, & ut inde globuli fieri poſſint, dili-

diligenter & agili manu miſce: poſtea deſtilla ex igne arenæ, per retortam vel etiam alembicum, & prodibit oleum ſeu ſpir. camphoræ pulcherrimus & valdè fugax, qui probè aſſervandus. Rec. itaque Laudani ex ſulphure vitrioli facti unc. ij: adde ol. camphoræ unc. j. Miſce diligenter & ſerva. Hoc à gr. j. ad iiij. datur vel in paroxyſmo, & citò ſolvitur: vel deinceps aliquid aliquandiu, præſertim circa novilunia, cæteris ad hujus curam neceſſariis obſervatis. Non tantùm paroxyſmus tollitur, ſed etiam morbus planè aboletur.

Deinde ad alterum hyſtericum Laudanum collige ficus ſeu clavos, quos equi, quò generoſiores, eò etiam eosdem majores & efficaciores, in poſteriorum pedum tibiis adnatos habent, & quos ſingulis annis ipſa natura, menſibus Februario & Martio ſponte cadentes, & viciſſim poſtea in magnum ipſorum equorum ſublevamen

ien renaſcentes, exuit. Iſtas, inuam, ficus circa illos menſes collige, ponte caſuras, nunquam vi, quæ omninò noxia fuerit, avellendas. Exccatas redige in pulverem; poſtea quam meliſſæ, cum vino antea deſtillatione prolectam & factam, denuo ſuper gagatis & ſuccini ana q. pl. pulverem deſtilla, igne in fine aliquantulum fortiori. Cum hoc menſtruo extrahe ficus illas equinas, & redige in formam extracti. Hujus extracti drachm. iij. admiſce laudani ⊕ati unc. ij, & facies Laudanum hyſtericum nobile, præſentaneum ad ſuffocationes uteri remedium, ſi ejus aliquid à gr. j. ad iiij. in liquore convenienti exhibueris: illicò enim ſolvitur.

X. *Vtrum in compoſitionem Laudani eſſentiæ aliæ & olea deſtillata ritè ingrediantur?*

Neg. Compositiones enim medicamentorum, quò primævæ simplicitati fuerint propiores, eò efficaciores: nec potest fieri, quin multa, etiam pretiosissima, coacervata minoribus viribus stipata sint, cùm diversitates effectorum singularium ad unum certum & adæquatum effectũ producendum minùs disposita sint. Quercetanus *in pharmacopæa* magisteria gemmarum, hyacinthorum, terræ item sigillatæ, pulverem bezoardicum verum, unicornu, ambram gryseam, præter necessaria coralliorum & perlarum magisteria, essentiamq; croci, in priorem compositionem Laudani sui opiati accenset. In posteriorem infinita alia colligit: extractum nempe bezoardicum, è 17. speciebus cum juniperino spir. paratum, extracta item mumiæ & myrrhæ, ambram præparatam, os de corde cervi, prætereaq; addit reliqua necessaria. Crollius, *in Basilica*, præter alia

ia Quercetanica addit in defectu iri potabilis genuini, sine corrosivis ræparati, oleum anisi, carvi, aurantiorum, citriorum, nucis moschatæ, innamomi, caryophyllorum, succini. Sed nullo penè cum commodo alio, nisi quod operam perdere voluerit. Hæc enim facilè evaporabilia sunt, indeq; , si addenda quidem int olea, potiùs dosi jam exhibendæ adjicienda fuerunt; quemadmodum etiam nec oleum camphoræ ad epilepticum laudanum spirituale totaliter admiscendum esse suaserim, cùm citissimè exhalet. Præterea ab adjectione variarum rerum non potest fieri, quin doses quoque augendæ fuerint, quæ etiam sæpè propter exiguam molem molestæ esse possunt. Quamobrem melius semper fuerit, simplicitati studere. De reliquis reliquorum laudanorum compositionibus variis & copiosis idem judicium esto.

THEOREMA VIII.

Vsum Opii medicum Veteres nonnulli prorſus damnârunt; quidam contrà ab experientia edocti, in inſigniorem ejus utilitatem inquirentes, tùm externè, tùm internè inprimis, antidotis admiſcere non dubitârunt. Correctum autem, & in Laudanum laudatiſsimum præparatum, multorũ morborum impetum non modò infringere, ſed etiam tollere poſſe, hoc ſeculo ſaniorum Medicorum expedita & cum rectâ ratione conjuncta ſolertia maximè fidem facit.

Conſe-

Consectaria.

1. Opium itaque crudum in usum medicum nunquam adsciscendum.

2. Præparatum autem, & in Laudanum genuinum dextrè redactum, Medicum bonum cumprimis felicem reddit.

3. Absque Laudano igitur Opiato, probè facto, prudenterq; adhibito, praxis medica in plærisq; morbis laudabilis admirabilisq; haut efficitur.

4. Studiosiùs igitur id acquirendum, solerter conficiendum, & cum judicio usurpandum.

Exegesis.

Post Opii historiam ejusq; præparationem rectà de Usu disquirendum est. Nec enim illa omnia scientiam de Opio tàm firmã reddere possunt, nisi à fine; tanquam expletione mensuræ certæ, & sine quo quicquam existere non potest in natura, usus quo-

que ejus prodatur. Usus itaque tùm opii, tùm, quod exinde paratur, laudani, hanc disquisitionem nostram ad finem perducet.

Quæritur.

I. Utrum Opio usi sint veteres?

In hac quæstione ventilanda distinctione nobis opus est. Erasistrato enim authore, referente Dioscoride *cap. 63. lib. 4*, Diagoras usum ejus in totum damnavit, oculorum lippitudinibus & aurium vitiis infundi vetans, quoniam visûs aciem hebetaret, & soporem gigneret. Addidit Andreas, illitos eô protinus excæcari, si non adulteretur. Mnesidemus usum duntaxat olfaciendi probavit, quoniam ad conciliandum somnum conveniret; alioquin illo, ut noxio, interdixit. Horum verò opiniones ipse Dioscorides ab effectibus opii salutaribus refutavit, ejusq; usum non improbavit. Galenus passim opio utitur; te-

me-

nerè tamen aut inconsultò ad usum
opii haut esse descendendum, prudē-
ter idem monet: id quod apparet ex
2. & 3. *lib. de comp. med. f. l.* Mesue &
cæteri tùm Græci, tùm Latini usum
opii subinde in suis compositionibus
laudârunt. Dioscorides itaq; & Galenus, cæterique post illos vetustiores,
opii usum ex agro medico non eliminant. Quin imò antiquitus nulla
unquam antidotus absq; opio locum
in Medicina invenit. Theriaca, regina illa omnium medicamentorum
dogmaticorum, à Damocrate, Antipatre, Ælio Gallo, Euclide, Paulatinno Socratis discipulo, Zenone, Claudio Apollonio, Antiocho rege, Xenocrate Platonis discipulo, Scribonio
Largo, Mithridate & Attalo regibus
primùm excogitata, ab Andromacho elaborata, à Galeno perfecta, opii
unc. iij recipit: Mithridatium Democratis habet opii drachm. v. Confectio Archigenis, à Mesue in cap. de
tussi humida descripta, opii unc. ß:

Aurea Alexandrina Nicolai Græci drachm. ij: Opopyra magna, sanctis Cosmæ & Damiano attributa, drach. ijß: Athanasia magna drach. jß: Philonium Mesuei & Tharsense drach. x: Persicum drach. v: Romanum unc. jß: Requies Nicolai drach. jß: Triphera magna Nicolai drach. ij. ejusdem, recipiunt: ut & hinc manifestum sit, ejusmodi compositiones omnes nō, nisi quia opium reciperent, opiatas à veteribus vocatas esse. Fuit itaque usus opii vetustissimis suspectus, quādoquidem periculosi effectus à nondum planè cognita medicamenti vi sæpius nimis formidolosos ipsos reddidissent. Posterior verò ætas, à Dioscoride ad Galenum usque & cæteros Græcos, aliquanto sagaciùs in rerum effecta inquirens, ausa est opium in compositiones adsciscere, & ad usum medicum traducere; sed nunquam nisi adjectione croci, myrrhæ, & castorei, quibus ejusdem vim stupe-

facti-

factivam corrigi vel mitigari existimabant.

II. Vtrum eodem utantur Recentiores?

Utuntur, & tàm internis quàm externis medicamentis admiscent: sed cum cautione, quam à veteribus acceperunt. Fernelius *lib. 6. med. meth. cap. 5.* ubi agit de Narcoticis: *Opium*, inquit, *nisi moderatum & correctum fuerit, periculi plenum existit &c. Hoc igitur*, pergit Fernelius, *non, nisi cum dolor acerbior vires dissolvit, syncopesq́, metum incutit, nec alia remedia juvãt, medicamentis permiscendum.* Rectè id quidem, & cum eo totus Dogmaticorum ordo: Opio nempe incorrecto nunquam utendum est. Sed an illud adjectione calidorum corrigi, mitigari, retundiq; possit, suprà *quæstione unicâ ad sextum Theorema*, ubi de præparatione Opii veterum egimus, planissimè ostendimus. Vidimus

mus præterea, & ad oculum ostendimus, hanc vim stupefactivam opii positam esse in ejusdem 🜔e immaturo, fœtido, maligno. Eo igitur ablato & artificiosè separato, Opium reliquum, suavissimum odorem de se spirans, in essentiam planè nobilem & exaltatam reposuimus, quam singulis illis vulgaribus correctionibus longè præferimus, & ad usum tutissimum commendamus. Cæterùm ad varios morbos variè opium crudum hoc seculo adhiberi à Medicis, testantur Practici, & tot dispensatoria quoque loquuntur. Ingreditur enim opium non tantùm in recentiorum antidotos, qualis est v. g. Matthioli & Augustanorum Theriaca: sed usurpatur etiam ad affectus seu dolores capitis, oculorum, aurium, narium, dentiũ, adversus catarrhos, item tussim, passionem hæmoptoicam, sanguinem concretum, ventriculi dolores, singultum, gonorrhæam, fluxum hæmor-

rrhoidum, & mensium, ulcera & ritum ani, præscribiturq; in diarea, dysenteria, tenesmo, purulentis nis, splenicis affectibus, matricis lammationibus, arthritide, lue Verea, aliisq; morbis infinitis, de quis sanè consulantur practici: ut hoernum seculum non tàm rigidos nsores admittat, adversus opium, rem medicam adsciscendum, pronunciantes, quales olim Diagoras & teteri fuere. Nihilominus ab ipsa ιxεiρισ Chymica nobis edoctis, exrientiâq; adductis, hoc salvum maet axioma: crudo opio in medendo unquam utendum esse.

III. Utrum Opium sit efficax ad stimulandam Venerem?

N. Utrum Opium sit ἀφροδισιαστικὸν, i. est, an id comestum ♀em stimulet, non immeritò quoq; disquirendum est, Apparet n. ex Cardano, Scaligero, & ali-

& aliis, illud inter Venerea connumerari, in quem finem nempe Turcæ & Indi frequentissimè eodem utantur. Verum enim verò hanc assertionem Cardani ipse Scaliger non absolutè probare videtur, dum *exerc. 175.* subdubitando quærit. *Si*, inquit, *Amfiam* (quod esse Opium supra diximus *qu. 2. th. 3.*) *sit gelidissimum ab omnibus philosophis judicatum, quomodo itaque Venerem stimularet?* Id quidem non malè: nec enim frigida familiaria Veneri sunt. Abundè verò, infinitis adductis rationibus ad *qu. 2. Theor. 5*, ostendimus, Opium esse calidum. Calida verò Veneri excitandæ perquam apta existere, consensu Medicorum hactenus statutum est. Nunquid igitur opium, quia calidū, *ἀφροδισιαστικὸν* censebitur? Illa ab eruditis sic proclamata esse, non inficiamur; sed calida, quà calida, per se solùm Venerem promovere posse, id est, quod pernegamus. A principio enim

enim ſeminario, tàm inſito, quàm analogo, ut emanant omnium ſpecierum individua, ita ab eodem omnes proprietates eſſentiales derivantur, nullis tamen non utrinque concurrentibus Elementorum qualitatibus, per ſe ad efficiendum impotentibus, niſi videlicet iſtas proprietates ſubſequerentur. Sic itaque Opium, etſi calidum, naturâ tamen ſuâ inſitâ, quæ à ſeminaria ipſius vi dependet, ad ſtimulandam Venerem planè inefficax & inhabile exiſtit. Quâ ratione alia multa calida eandem ob cauſſam ad eundem effectū haut proſunt. Inſuper ab Opio Venerem haut juvari, docet experientia. Garcias ab Horto *cap. 4. lib. 1. arom.* vidit nonnullos Luſitanos ab ejus eſu planè ſteriles & impotentes effectos; imò ex Navigationibus Hugonis Linſchoti in Orientales Indias Indorum propriâ confeſſione liquet, ab impenſiùs devorato opio ſterilitatem ac impoten-

potentiam, penitus exarescente semine, introduci. Præterea qui vescuntur opio, stupidi & dormitabundi semper incedunt, tantum abest, ab eo proniores in concubitum fieri. Non est verò prætereundum, enarrante Linschotto, interdum Opium ab Indiæ satrapis sumi, non ut libidinem exciteut, sed ut excitatam prolongent; ab eo enim sumto profluvium seminis diutius suspenditur, Indiæ mulierum expetitâ delectatione, quibus eodem momento naturarum concursus gratissimus est. Per accidens itaque Veneri, non stimulando, sed actum Venereum prolongando, Opium inservire posse, hinc credimus.

Cæterùm cur hactenus creditum sit, Indos, Mauritanos, Turcas, & populos Orientales ab usu opii seu amfiam in Venerem exstimulari, id non aliunde evenit, quàm ab ipsarum rerum

rum, quibus promiſcuè illi populi veſcuntur, confuſione. Præter enim Opium, ſeu amfiam, devorant quoque Banguem, & Aſſin ſeu Aſſeral, item Maslach. Amfiam verò non eſſe Aſſeral, nec hoc vel illud eſſe Turcarum Maslach, ſuprà *qq. 3. & 4. Theor. 3.* ſatis luculenter demonſtratum eſt. Hæc autem omnino diſſimiles effectus cum Opio habent. Furioſos enim & animoſos inprimis Maslach, quod eſt clyſſus è cervaria, utentes reddit: ideoque hoc exſuſcitandæ ſalacitati inidoneum haut fuerit. Veſcuntur itaque iſti populi Opio, Bangue & Aſſi ſeu Aſſeral ad dulcem poſt exantlatos labores requiem, & ſuperatorum malorum oblivionem introducendam; Maslach verò devorant tùm ad animoſitatem conciliandam, tùm etiam ad exſuſcitandam laſciviam.

IV. V.

IV. Vtrum præstet Opio crudo, quàm præparato, uti?

Hanc quæstionem penè dissolvit communis diætandi ratio. Crudis enim rarò utimur; plærumque coctis, h.est, elixis & assis mensæ nostræ onerantur: nisi obsonandi gratiâ interdum fructibus crudis mensas secundas temperemus; quæ tamē suis quoque limitibus circumscribenda fuerint; secus non sine noxa corpori quoque nostro nimiùm inimica futura. Potior ratio existit in medicando, seu corpus nostrum immutando: id quod omnino debet fieri, morbos radicales, in corpore ex semine suo prognatos, vitalibus & potentibus remediis auferendo. Quemadmodum itaque ligna & lapides statuas ipsas nemo dixerit: sic crudam illam materialium farraginem medicamēti nomine nemo dignabitur. Nec enim morbos morborumq; genitores ex-

ternis

ternis illis qualitatibus, & mortuis ſuperficierum umbris, infelici errore adſcribimus: multò minùs entia medica à ſimilibus accidentibus determinamus; ſed proprietatibus eſſentialibus, à ſeminario principio pendentibus, fota & prægnantia in medium reponimus. Hinc itaque omnino apparet, crudis civitati Medicæ planè interdicendum eſſe, nec ea uſpiam, niſi fortè extrinſecus, admittenda: &, licet quandoque ſanentur ab iis morbi quidam, hanc tamē nec veram & perfectam ſanationem dicere, nec illa vera ſinceraq; medicamenta vocare poſſumus. Idem itaque de Opio pronunciamus, cujus 🜍 ſtupefactivum, immaturum, & fœtens cùm veneni poteſtatem ipſi cōciliârit, utpote propterea inter venena relato, etiam propter hoc ipſum jure merito, ſine præcedente præparatione, quæ eſt ſeparatio puri ab impuro, in uſum medicum admittendum

dum non est. Pro Opii itaque usu stamus, eumq; in praxi medica tuemur: sed nisi exinde laudatissimum elixir, quod Laudanum vocamus, præparatum, ritèq; factum fuerit, intrinsecus nullo pacto adhibemus.

V. Quænam sint potissimæ proprietates Laudani affabrè & artificiosè parati?

De usu Opii veteribus recepto hactenus & quidem in genere disputatum est: nunc disquirendum quoq; nobis est de usu ejusdem in specie. Opii crudum usum nullum concedimus; internam enim ejus sumtionem damnamus: de præparato itaque, & in Laudanum laudatissimum artificiosè subtiliterque redacto, tantùm præcipiendum nobis est. Priusquam verò id fiat, aliquid dicendum est de proprietatibus generalibus, qui-

quibus Laudanum, ritè rectèq; paratum, dotatum esse debet. De forma ejus externa suprà in præparatione innuimus: minùs itaque de ea solliciti sumus; modò certum & exploratum sit, essentiam opii, demto ♀e narcotico, omnis nimirum venenosæ malignitatis subjecto, ab omnibus sordibus & inquinamentis reliquis liberatam, (id quod à solo aceto apprimè fieri posse, & ostendimus & vidimus) deinceps expetitâ compositione cum cæteris ingredientibus necessariis, sed paucis, debitè conjunctam esse. Nepenthes Helenæ Homero odyss. δ. fuit ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων, bile & molestia liberans, ac omnium malorum oblivionem introducens: idem de Laudano ritè præparato sibi polliceri potest elegans Medicus. Est enim doloris sedativum, blandissimi somni generativũ, omnium fluxionũ restrictivũ,

 ardo-

ardorum consumtivum, & naturæ ipsius confortativum. Liberat itaq; à molestia, & perniciosorum acutissimorumq; dolorum oblivionem, suavissimâ requie naturam demulcens, infert. His igitur proprietatibus prædit um est Laudanum, quas partim natura ex seminariis suis tincturis ipsi impressit, partim etiam ars, corrigendo nempe, & in essentiam nobilem exaltando, conciliavit. Virtutes enim rerum tum demum sensibiles suas actiones produnt, ubi ab elementariis istis quisquiliis liberatæ, & à compedibus q. solutæ, destituuntur impedimentis; cùm alioquin vel malè, vel nihil agant, utpote ab externis illis, & ad conservandum saltem aliquo usque accedentibus, involucris superficiariis ligatæ, quo minùs astra seu potestativæ illæ δυνάμεις Hippocraticæ in iis vel bene, vel omnino agere possint. Quicunque igitur essentiale Laudanum Opiatum, ritè rectèque para-

paratum, ipsi naturæ convenienter applicare poterit, is meritò gaudebit, se instructum esse thesauro Attalico, & possidere medicinam, illis quinque ante enumeratis effectibus prægnantem. Ad illud, in acie novaculæ, tanquam ad sacram salutis anchoram, confugere poterit, nec vigiliæ, dolores capitis, delirium, morbus comitialis, cardialgia, pleuritides, vomitus, arthritides, lumbago, uteri suffocatio, febrium inquietudines, aliiq; quàm plurimi affectus repugnabunt; De iis verò præcipient particulatim cæteræ, quæ sequuntur, quæstiones.

VI. Vtrum Laudanum Opiatum tutò dari possit?

Aff. Ἀσφάλειαν seu securitatem exhibendi Laudanum Opiatum, ab omnibus partibus absolutum, concomitari, demonstrat ejus diligens & perfecta præparatio, confirmat Me-

dici prudentia. Quia itaque, ablatis omnibus impuritatibus noxiis ab opio, non nisi nobilior essentia restans, insuper cordialibus & confortativis reliquis, magisteriis nempe perlarum & coralliorum, extracto item croci, exaltata, in maximè utile & salutare medicamentum, quod jure merito sotirellam dixeris, desiit, quis de ejus securissimo usu prudenter inito dubitare unquàm possit? Opium in parva quantitate sumtum, quâ plærumque in magnis illis compositionibus, de quibus suprà, propinatur, naturalem calorem non suffocat, nec sensus stupefacit; retinuit nihilominus illud 🜍 suum narcoticum, omnis malignitatis alioquin autorem, acrimoniam insuper suam non deposuit. Nunquid igitur à Laudano, primùm omni superfluitate sulphureâ narcoticâ carente, deinde ab acrimoniâ suâ liberato, rebus denique bezoardicis & cordialibus mixto, aliquid mali

mali timebimus? Absit. Præterea quantumvis Laudanum dolores sedet, subtiles humores condenset & incrasset, deteriores tamen ut efficiat propterea morborum caussas, tantũ abest, ut potius nonnullas præparet, & ad expulsiones habiliores efficiat. In acutissimis enim doloribus podagricis, ubi materia plærumq; inconstans & vaga est, solertia Medici à purgantibus abstinere cogitur: ipsi enim haut inconsultè parendum est, ne à catharticis irritatæ fluxiones majores cum impetu irruant, & dolores doloribus ingeminent. Quapropter satius fuerit, ad consopiendos dolores, materiam præterea mobilem compescẽdam, adeòq; ad ejus ἐπίκρασιν per aliqualẽ condensationẽ deducendã, ut tandem aut à natura resolvi & consumi, aut convenientibus mundificantibus expurgari possit, Laudanũ opiatũ cum judicio & temporis opportunitate prudenter præbere, & scopũ curatio-

rationis feliciorem attingere, quàm temerè periclitari. At formidabile est forsan Laudanum, proptereaque minùs tutum, quia ab eodem assumto paulo pòst mortem nonnulli oppetere visi sunt? Sed & lapidis bezoardici, unicornu, perlarum, aliusque cordialis medicamenti sumtionem, imò & clysterum usum, sæpè subsecutæ sunt mortes. Ex plebis scito itaque si quis ita argumentatus fuerit, næ ille etiam optimorum saniorumque remediorum usum, eventu non ita bono aliquando aliunde caussato, traduceret. Et mors sæpius intentata, evictâ nempe naturâ, tum sequitur, nunquam data quam respuit cōcessa excellentia alioquin & tutissima medicamenta. Naturæ enim defectus, ubi se medicamentorum viribus refici restaurariq; haut patitur, homines in acerbissima morbi parte mori facit. Ideoq; in ejusmodi casibus etiam inglorius philosophorum

lapis,

lapis existens hanc labeculam periculosi medicamenti minimè effugere valeret. Semel enim pereuntem præsidia etiam excellentissima amplius haut curant. Propter has itaque simplices instantias Laudanum opiatum, benè præparatum, prudenterq; administratum, à tutissimo usu non deseritur, sed planè est egregium laudatissimumq; instrumentum in manu Medici eleganter prudentis & εὐχαρεστοῦ.

VII. Vtrum conciliando somno, auferendoq; dolori tãtùm, an aliis morbis, Laudanum Opiatum rectè accommodari possit?

Sunt qui existimant, Laudanum Opiatum saltem somno conciliando, doloriq; leniendo sufficere, nec cæteris morbis utiliter adhiberi posse. At verò opium crudum in quamplu-

rimas medicamentorum compositiones, diversis accommodatas morbis, ingredi, tùm veterum tùm recentium pharmacia fidem facit. Quod si itaque licet opium crudum non tàm doloribus demulcendis, somnoque conciliando, quàm aliis morbis tollendis in therapeusin adsciscere, ceu demonstratum est paulo antè *in fine qu. 2.* cur de Laudano opiato, omnibus numeris absoluto, trepidabimus? Quippe multò certius auxiliũ ab eo reportabitur, modò universa ipsius œconomia, quæ elegantis præparationis & prudẽtis administrationis est, salva sit, quàm si crudum adhiberemus. Aliis itaque morbis idem rectè accommodari posse, declarabunt etiam sequentia.

VIII. Vtrum Laudanum opiatum ad morbos capitis, inprimis epilepsiam, conducat?

Dolo-

1. Dolorem capitis, præter modum symptomaticè affligentem, qualis est non tantùm in tribus istis speciebus, cephalalgia, cephalæa, & hemicrania: sed & in galeata passione, & quæ ab Avicennæ asseclis Soda dicitur, Laudanum demulcere penitusq; auferre posse, suadet tùm locus affectꝰ, tū ipsa ratio, cum experiētia conjuncta. Distenduntur enim membranulæ vel in toto capite, vel ejus aliquota parte duntaxat. Istam distensionem, à quacunque caussâ factam, Laudanum mitigat. Caussas enim distendentes, mediocriter constringendo, vel inhabiliores ad operandum reddit, vel prorsus absumit. Sic itaque de doloribus capitis à laudano curādis res expedita est. 2. In cæteris cerebri morbis gravioribus, apoplexia, paralysi, lethargo, caro, comate, veterno, vertigine, catalepsi, stupore &c. suspendēdum esse laudani opiati usum, res ipsa, morborumq; istorū gravitas monet;

nisi

nisi forsan indicationes non leves accesserint, etiam ab illo aliquid subsidii expectandum esse. 3. An autem Laudanum nominatim in epilepsia, item in mania, delirio, phrenitide, melancholia, exhibendum sit, breviter discutiendum est. Epilepsia, morbus ille Herculeus, vulgo vix tum Herculem invenisse creditur, cujus clavâ edomitus terga prorsus verterit, nuspiam antiquos lares repetiturus, graviùsq; afflicturus: at verò constans fama est, patrum nostrorum memoriâ non unum aut alterum extitisse, qui immanem hanc hydram protinus, non igne ustulatorio illo, sed medicâ manu, sustulit. Remedia arcanorum epilepticorum sunt varia; nobis hîc quæstio duntaxat movetur, an epilepsiæ sanandæ laudanum opiatum auxilium ferre possit? Diximus & ostendimus suprà *qu. 9. theor. 7.* ex ⊕i ♀e narcotico, ritè segregato & præparato cum spir.

seu

ſeu oleo camphoræ, magiſteriis item coralliorum & perlarum, ac eſſentia croci, confici Laudanum epilepticorum, cujus nimirum mirabilis eſſet vis ad hunc morbum, quacunque de cauſſa generatum, ex fundamento, cæteris neceſſariis auxiliis non neglectis, curandum. Cæterùm ♤ ⊖i narcoticum viribus & poteſtatibꝰ æquipollet opio correcto, & in eſſentiam ſalutarem exaltato; nec diſpar eſt utriusque facultas. Laudanum enim, ex alterutro confectum, iisdem proprietatibus valet, quibus laudana opiata ſingula valere debent. Tantùm, ut ad morbum comitialem magis ſpecificaretur, oleum ſeu ſpir. camphoræ, cum ſpir. ⊖i antepileptico, ex ⊖o & puerorum urina facto, exquiſitè præparatus additus fuit. Hinc igitur epilepſiæ ſanandæ probatiſſimam ſpecificamq; antidotum in ſe continet. Quod ſi igitur pro baſi Laudani epileptici ⊖ata ſubſtitueris opiatam, cæte-

cætera verò nihil immutaveris, ad gravem istum capitis affectum idem nec aliud medicamentum habueris: simili itaque paríliq; facultate ad unũ eundemq; utrobique effectum producendum tàm hoc quàm illud comparatum fuerit. A Laudano itaque opiato epileptico, hoc est, camphorato, comitialẽ morbum curari posse, dictu factuque absonum haut est. Idem confirmat Crollius *pag. 179.* in viribus & usu Laudani sui opiati; (quamvis id propter hyoscyami, quã recipit, essentiam minùs nobis probabile: Vide sup. *quæst. 5. theor. 7.*) ac idem in epilepsia offerri solere ait cũ spir. ⊕i, & essentiã camphoræ, cum oleo amygdalarũ dulcium extracta. 4. Ad phrenitidem porrò, maniam, delirium, & melancholiam Laudani Opiati usum, tàm internum, quàm externum, commẽdari, ac in iis morbis rectè adhiberi, si cætera quoque auxilia, lege medendi necessaria, non negli-

negligantur, consentiens est à ratione & experientia confirmata sententia. In phrenitide enim ardorem seu inflammationem membranarum cerebri consumit: maniam & delirium, suavi somno ac totius corporis spirituumq; exagitatorum requie introductà, aufert: melancholicos verò mœstos, & aliquantulum mente motos, exhilarat, cor spiritusq; animales confortat.

IX. *Vtrum Laudanum Opiatum debeat usurpari in Febribus?*

Febres, communi more loquẽdo, sunt morbi cordis, balsamum naturę, corrupto calore, per universam corporis œconomiã ministerio arteriarum & venarum disperso, infestantes. Fiunt itaque febres ex conflictu & pugna balsami innati seu 🜍is naturæ, contra ⊖em mercurialem, exaltatione suà illud sulphur accendentem,

atque

atque ideò univerſum corpus affligentem, tanquam contra hoſtem inquilinum fortiùs inſurgentis. An ſotirella noſtra opiata aliquid ad hunc ardorem febrilem ſopiendum, vel cauſſas potiùs ejus auferendas, conferat? quæritur. Magnas compoſitiones Mithridatii & Theriacæ, in quibus eſt Opium crudum, ad intermittentes tertianas & quartanas, itemq; peſtem, uſurpari rectè cenſent Galenici; utrum verò fiat id propter opium, quod ingreditur, an propter illas compoſitiones, adhuc tum in *trivio* deſiderantur exquiſitæ demonſtrationes. Cæterùm Laudanum opiatum in febribus, tùm intermittentibus, tùm ardentibus & continuis, quandoque, imò ſæpius, magni auxilii locum ſupplere poſſe, experientia convincit. Sic enim in intermittentibus, poſtquam aut humores craſſiores (in quibus ⊖ ille ☿ialis, ad illud 🜍 cordis accendendum, exaltationis

ſuæ

ſuæ momenta ſeu fomentum ſuum poſſidet) per emetica aut cathartica; aut ſubtiles per diaphoretica legitimè expulſi fuerint, inſuperque, ſi aſtro ignis microcosmici per phlebotomiam, ubi neceſſitas poſtulârit, conveniens & deſiderata reſpiratio facta fuerit, paroxyſmo febrili non penitus extincto, Laudanum opiatum deinceps juſtâ doſi, una vel duabus horis ante inſultum febrilem, in aquis appropriatis, centaurii minoris, cardui-benedicti, abſynthii, piloſellæ, veronicæ, tabaci, fol. citri, & ſimilium, datum mirificè prodeſt. Rationes petendæ ſunt ex generalib9 illis quinque proprietatibus in Laudano laudabilibus, paulo antè *qu. 4.* enucleatis. Similiter febres continuæ, ardentes, malignæ & epidemicæ, poſt univerſalia Laudani opiati uſum non reſpuunt. Cum antea enim enumeratis vehiculis aquarum deſtillatarum juſtâ doſi datum vapores noxios

& venenosos, à centro ad cerebrum adscendētes, præcipitat & consumit, gravioribusq;eo modo accidentibus, delirio, furori, maniæ, convulsionibus, epilepsiis, occurrit, eaque impedit: quin imò calorem febrilem extinguit, confortat spiritus cordiales, benignoque somno conciliato naturam ipsam restaurat, & adversus profligatum hostem concitatiorem reddit. Laudato itaque Laudano opiato febribus Medicum ingeniosum dextrè mederi posse, res ipsa loquitur.

X. *Vtrum Laudanum Opiatum catarrhosis, tussientibus, asthmaticis, & phthisicis salutare sit?*

Morbos pulmonum & pectoris, tussim, catarrhum, asthma, orthopnæam, dyspnæam, phthisin, curari à sulphure communi, vel ejusdem floribus,

ribus, receptum eſt in Medicorum ſcholis. Eſt autem in 🜍e vis quædam narcotica, imò totum 🜍 commune ſpagyricè in oleum, floresque, paregoricam anodynamq; naturam poſſidentes, abit. Veriſimile igitur eſt, 🜍 commune propterea uſibus iſtis nõnihil accommodatum cenſeri, &, quia inſuper eidem inſit facultas detergendi, & conſolidandi, eo potentius ejusmodi affectibus viſum eſt. Quandoquidem itaque 🜍 commune eſt tale, correſpondens aliquatenus cum Laudano opiato, quæritur, utrum hoc in curationibus eorundem morborum thoracis locum reperire poſſit? Aff. ſed cum limitatione. 1. Defluxiones enim tenues & ſubtiles, aliquando iſtorum morborum cauſſas, ſiſtit & contemperat, doloremq; hinc provenientem finit: itaque in talibus rectè dari poteſt, nec periculum ullum formidandũ fuerit.

2. In tuſſi verò & aſthmate inveteratis, nullis præſertim reſpondentibus viribus, vel ubi recrementorum viſcosâ copiâ thorax quaſi diſtenditur, ſatius eſt abſtinere à Laudano, & præſtat emollientibus, ſeu viſciditatem illam diſſolventibus & abſtergentibus, uti. Utcunque enim Laudanum opiatum lenire poſſet; anguſtiam tamen pectoris mediocriter condenſando adaugeret. Quòd ſi verò illud in minimâ doſi, cum oxymelite & aceto ſcillitico, aliisque ſirupis ſeu lohoch expectorantibus, exhibetur, nō nihil inde auxilii ſperandum fuerit. Vide Crollium in uſu Laudani. Nunquam tamen extra oleam ipſius prudentiæ medicæ vagandum eſt, ſed cautè omnia peragenda. 3. Phthiſicos diutius à Laudani opiati uſu foveri poſſe, inquit l. d. Crollius; neque id extra rem. Solent enim ii plærumque defluxionibus divexari tenuioribus: eas Laudanum ſiſtit & conſumit.

XI. Il-

XI. *Vtrum Laudanum opiatum in affectibus ventriculi prosit?*

1. Ventriculum ſæpe enormes vomitus, à bile vel potiùs à tartarea quadam impuritate proficiſcentes, graviter afficiunt: nonnunquam flatulentæ diſpoſitiones circa hypochondria aut renes obſtructos ventriculo & nauſeam & vomitum pariunt. Ibi potiùs juſta fecum expulſio per emetica, hîc verò obſtructionis ſolutio per diuretica & diaphoretica locum habet; nec tamen, ſi hæc omnia fuerint diligenter prudenterq; expedita, ad robur conciliandum ventriculo, ad laudani uſum non deſcendendum fuerit, iſtud nimirum ratione & neceſſitate expetentibus. 2. Ejusdem præterea Laudani uſus haut reformidandus fuerit, ubi debilitas ventriculi particularis cum dolore, vel ulcus

in eodem, ad dolorem compescendum illud efflagitârint. Commodè autem in hujusmodi casibus hauritur in sirupo cydoniorum, vel betonicæ, vel camomillæ. 3. De cardialgia, quæ est gravis sensatio orificii ventriculi, quæritur, an illi Laudanum mederi possit? Utriq; id posse, non dubitamus; modò reliqua quoque fiant, quæ inprimis necessaria sunt, & ventriculum à noxiis istis humoribus expediunt, qualia sunt vomitoria; quorum applicationem præcedentem si deinceps Laudanum excipiat, error committi haut poterit.

XII. *Vtrum Laudanum Opiatum ventris & intestinorum doloribus opitulari, ac in alvi & mensium profluviis utiliter propinari possit?*

Hæ sanè affectiones perquam celeriter

riter compeſci deſiderant: nec enim procraſtinanda ſunt auxilia in talibus morbis,qui ſemel intromiſſi modum à captivis non accipiunt. Feliciùs autem ventris & inteſtinorum dolores colici & iliaci tolluntur, ſi alvus expedito ſuo officio reſponderit; ſecus provocanda erit laxativis aut clyſteribus. Quod ſi neque ſic doloribus contraventum fuerit, tum demum ad præſentiſſimum alexiterium laudani confugiendum, idq; vel in vino albo generoſo, vel in oleo amygdalarum dulcium, aut mucilagine ſem. cydoniorum, exhibendum. Sæpe verò intolerabiles dolores, amicam quietem nimis longè differentes, etiam neglectis aliis auxiliis, ſibi tranquillitatem poſtulant: potiùs igitur hoc agendũ fuerit, cùm ne ſic quidem ad averruncandam cauſſam peccantem modus & occaſio ſuo tempore abeſſe poſſint. Profluvia alvi qualiacunque, ut & menſium immoderati

cursus, feliciſſimè à Laudano propinato ſiſtitur: nihilominus in dyſentericis cauſſarum amolitio, cum leni adſtrictione, ſæpius & quidem principaliter attendenda. Simili prorſus modo in hypercatharſi Laudanum laudabile eſt; ab ejus enim doſi unâ vel etiam alterâ, ſi opus fuerit, in vino rubello porrectâ, mox vehementes ſuperpurgationes quieſcunt, viresq; collapſæ, à rectiùs conformatâ diætâ & confortantibus aliis recollectæ, paulatim redeunt.

XIII. *An Laudanum Opiatum in quibuslibet corporis morbis promiſcuè, & an ſæpius dandum?*

Quicunque Laudano opiato in omnibus promiſcuè morbis, ſine præcedente cognitione eorundem, pharmacorumq; delectu, tanquam panaceâ uti volunt; idem facere mihi viden-

detur, quod Galenus *lib. 9. meth. med.* de Medicis imperitis inculcat, qui ἑνὶ καλόποδι πάντας ὑποδέουσιν, hoc est, omnes uno eodemq; medicamento morbos curant. Nihil enim æquè suspectum facit cujusque rei bonitatem, quàm, si citra aliquam bene agendi prudentiam supra modum vel commendetur, vel usibus quibusvis accommodari posse deprædicetur. Hinc quamplurima, bene prudenterque olim excogitata, hac sola plausibili nimisq; histrionicâ commendatione multum de sua virtute perdidisse visa sunt. Ex agro itaque therapevtico exulet ejusmodi stulticia, quæ, quod solius est magisterii sapientum, universalitatis cujusdam momentum in aliis medicamentis statuit. Panacea enim vera extra unam illam Deorum manum nulla est: nec directè de aliis prædicari potest. Sic itaque necessarium fuerat, probè co-

gnitum habere, in quibusnam affectibus Laudani usus approbatus vel secus esset. Cæterùm quoniam pro morborum ipsorum, aliquando invicem complicatorum, varietate nonnunquam usu venire potest, ut, omnibus remediis undiquaque legitimâ methodo conquisitis, & ad morbi caussam auferendam adhibitis, nihilominus æger, dolore, languore, vigiliis, inquietudine, perpetuisque cruciatibus divexatus, nihil inde auxilii sentiat, sed, subinde vel protinus consumtâ interioris balsami humiditate, caloreq; paulatim expiraturo, jamjam ipsi moriendum sit: in talibus casibus Laudanum non potest nō tanquam præsentissimum solatium prodesse. Dolores enim tollit, corroborat viscera, naturalem calorem fovet, & miraculose interdum operatur, aliis extra experientiæ aleam positis incredibilia. Non enim semel fieri meminimus, ubi, ejusmodi urgen-

gente necessitate, exigua Laudani affabrè facti particula iis,qui doloribus vehementissimis quasi consumti extremum viderentur halitum ducere, prudenter administrata, ut paulatim reviviscere inciperent,tandemq; aliis confortantibus, repetito insuper ipsius Laudani usu, pristinæ sanitati restituti fuerint. Tantum nimirum operæ positum est in ritè præparato, rectèq; in usum postulato seu adhibito Laudano opiato, magis magisq; in rei medicæ insignem laudem concessuro, si superciliosi Medici religiosam vel potiùs præposteram de Opio ejusque artificiosâ præparatione & separatione opinionem & vituperium jam dudum exuissent. Sed invidis infidisq; nobis nec invidis nec infidis esse licet, vel etiam libet.

Sub finem hujus problematis etiam id in quæstionem venit: an Laudanum opiatum sæpiọ dandum? Necessitatem quidem nulla teneri lege,

extra

extra controversiam est; est tamen modus in rebus, sunt certi denique fines, In morbis itaque usum Laudani expetentibus uno die bis illud non dandum censeo, nisi fortè extrema dolorum acerbitas, summaq; necessitas aliud suaderet. Sic Crollius in dosi sui Laudani illud in vehementissimo morbo ter exhibet; vesperi, media nocte, & manè. Felix Wurzius, *cap. 19. part. 3. chirurgiæ*, in vulnerum convulsionibus & inquietudinibus intra singulas duas horas Laudani anodyni dosin quater repetit, idque sine omni periculo fieri, sanctè affirmat. Præterea dosis Laudani nulla 4. grana superet; nisi forsan in robustioribus acerbitas & magnitudo morbi ejusdem 6. grana ab initio imperet.

XIV. *An Laudanum Opiatum vitam proroget?*

Opium

Opium crudum ab Indis avidissimè expeti, nec eos opii sæpius comesti usu deinceps carere posse, singuli, qui de rebus Indicis scripsere, autores, confitentur uno ore omnes; quin imò quotidiana experientia apud ipsos fidem invenit, eos protinus emori, si aut esu opii interdicantur, aut largioris vini usu loco opii prohibeantur. Verisimile itaque nonnullis esse potest, Opium vitæ quoque prorogandæ quamplurimum opis afferre: Indi enim & Orientales à perpetuato usu opii vivunt; à præpedito verò vel prorsus intermisso emoriuntur. Verum enimverò, hoc fieri κατὰ τὸ συμβεβηκὸς, nemo non videt. Opii enim usus transiit apud Indos in familiare quasi alimentum, quo postea quam ægerrimè carent, non potest non ipsa simul natura aliquid pati, dissolvenda protinus, nisi à compari consuetudine, vel succedaneo simili,

mili, quale eſt vinum, viciſſim adjuta fuerit. Continuatus itaque Opii uſus apud Indos vitæ diuturnioris cauſſa per ſe non eſt. Etſi enim aliquid agat, ne abrumpatur vita, ſi profuerit: eſt tamen tale quid, ſine quo idem effectus effici potuerit. Cæterùm de Laudano opiato non immeritò polliceri quis poſſit, idem meritò iis accenſendum medicamentis eſſe, quæ naturâ ſuâ longam, hoc eſt, ſanam vitam conciliare dicuntur. Putredinem enim ac reſolutionem ſubterfugere eſt ipſam mortem evitare, aut diutiſſimè eandem inhibere: huc videlicet victus conveniens tendit, huc ſpectant medicamenta dyſcraſian corrigentia, obſtructiones aperientia, abſumtum reficientia, quantum nimirum hominis expeditâ prudentiâ obtineri poteſt. Sotirellam autem Opiatam inprimis putredini reſiſtere, balſamumq; inter-

num

num consolidare, robur præterea partibus imbecillioribus afferre, non potuit esse obscurum ex quinque ejus proprietatibus, paulo antea *in quæst.5.* ostensis. Non parum deinde imminuunt dies vitæ nostræ intempestivæ vigiliæ, curæ animi variæ, immodicæ perturbationes, tristitia seu mœror continuus: nativus etenim calor inde distrahitur, refrigeratur, aut quasi coactus præfocatur, utcunque salubris victus ratio nō neglecta fuerit. Omnium v. symptomatum validissimum existit ad virium exolutionem, mortemq; celerem invehendam, dolor ingens: confertim nimirum prostratis facultatibus, fugatoq; concitatiùs ad ima calore, ille hac ratione dissolvitur & extinguitur. Verùm istis omnibus perfectè solideq; succurrit Laudanum tempestivè exhibitum. Quidni igitur idem inter ea connumerandum sit, quę vitæ humanę diutius sustentandæ inprimis necessaria extant?

15. An

XV. *An Laudanum Opiatum semel factum diu in vigore suo conservari possit?*

Hæc utilissima quæstio, tanquam colophon, totam hanc, quam de opio ejusq; laudabili præparatione hactenus texere placuit, claudit contemplationem physico-medicam, in analecta, per theoremata & exegeticam eorundem disceptationem, legitimâ methodo contractam, & sufficienter pro dignitate rei ipsius hactenus explicatam. Neque verò erat extra rem, de germano ipsius Laudani opiati usu ita statuisse, ut simul de ejus semel facti & præparati duratione & conservatione nonnihil constaret. Determinandum itaque fuerat, utrum semel factum in vigore & fortitudine suâ illud diu conservari possit? De omnibus & singulis medicamentis

Spa-

pagyricis ab antiquo hactenus con-
amatum est, esse illa durabilia, & in
ultos annos sufficientia. Sunt e-
im pura, vel ab omnibus inquina-
entis liberata, adeoque, tanquam
sentialia, magno suo privilegio præ
teris mixtis gaudent, utpote quæ
n tàm facilè ab externâ elemento-
m injuriâ corruptibilia seu putre-
ntia, sed, quasi in sese coacta & acta,
gissimè omnem perditionem a-
lientia, existendi continuationē
tita sint. Hunc ergò finem habent,
int porrò, quod semel in præpara-
ne, seu separatione, esse cœpe-
t. De Laudano opiato idem o-
inò dici confirmariq; potest. Ab-
s enim ab opio omnibus impu-
ibus, sulphureq; fœtido & imma-
penitus excusso, per nobilia
astrua illud exaltatum est: acces-
nt in formam elixiris illi trans-
ndo magisteria coralliorum &
rum semper durabilia, quæ o-

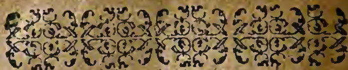
M mnia

mnia essentia croci, per spir. vini extracta, tandem conjunxit in unum compositum. Ab illis habet consistentiam; ab hac verò & ab opii essentiâ cohæsionem: ad consistentiam siccitas inserviebat; ad cohæsionem humidum interpositum est. Ex his itaque partibus componentibus puris & essentificatis Laudanum constans in multos annos durare, vigoremq; suum in integritate, ad effectus omnes, de quibus hactenus diximus, feliciter edendos, fortiter retinere potest: modò, diligenter, vel vitro, vel scatulâ, clausum, servetur in loco temperato, id est, non nimis calido, nec nimis frigido. Ibidem enim fortiùs exiccaretur; hîc verò ab attracta humiditate subventiciâ facilè dissolveretur: quod utrumque præter noxam & virium perditionem accidere nequiret.

Con-

Conclusio.

Hæc itaque de Opii Laudanique opiati naturâ & præparatione congessimus: quæ procul dubio elegantiùs & solidiùs pertractanda fuissent. Sed quia, in hac humanâ caligine rerum omnium nos ignaros esse, & palàm & cordatè profitendum, quomodo hac ipsâ pertractatione sperare potero, me singula exquisitè solidèq; absolvisse, cùm ejusdem imbecillitatis naturâ sim soboles, & alumnus institutione? δεύτεραι φροντίδες suo tempore præstabunt aliquid elaboratius: nec posterior ætas, si quæ futura est, ad inveniendum infelicior, ad elaborandum verò ignavior extitura est.

INDEX THEOREMATUM ET QUÆSTIONUM.

THEOR. I.

QUÆSTIONES.

THEOR. II.

QUÆST.

QUÆSTIONES.

THEOR. III.

QUÆSTIONES.

THEOR. IV.

QUÆSTIONES.

THEOR. V.

QUÆSTIONES.

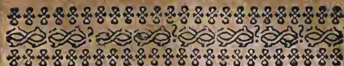
THEOR. VI.

THEOR. VII.

THEOR. VIII.

QUÆSTIONES.

INDEX RERUM secundum ordinem alphabeti.

A

Alvi

opia-

Cheli-

Cro-

L

an

Nar-

Achai-

quo-

Sali

S

Thurn-

T.

F I N I S.

